Zbiór processów
z 18 wieku

Cz. IV

3 Rubl
3 f 60
1883. III. 163.

Dziady

Jakóba Gieysztora

[illegible]

Z Biblioteki Jak. Kaz. Gieysztora

1.
2.
3
4
5
6.
7-
8
9.
10
11.
12
13.
14
15
16
17
18
19.
20.
21
22.
23.
24
25
26
27
28.
29
29
0
3
3

1. Wilno – Ryx.
2. Wigdorowicz – Wichert.
3. Katmanowicz Klaczko – Wigdorowicz.
4. — —
5. — —
6. Biskup Wileński.
7. Żydy – Wichert.
8. — —
9. Wulfowicz – Radziwiłł.
10. Leybowicz – Menasowicz. Wigdorowicz.
11. Włościanie Star. Wielońskiego – Walewski An.
12. Poniatowscy – Walewski.
13. Szydłowski – Micewicz – Jasiński.
14. — —
15. Hausman – Piltowski –
16. Potocki – Grodno.
17. Brzostowski Xaw. – poddani Mosiewscy.
18. Stankiewicz – Muczyński – Dederko
19. Domański. Szpinek. Karmelici – Radomin. Olszewko
20. Alexandrowicz – Grodno.
~~21 Skokowski – Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13.
22. Muczyński – Oryż –
Niemcewicz – Krasnodębski.
23. Tęgoborski –
24. Gorecki – Wilno.
25. — —
26. — —
27. — —
28. – Berez Kartuzi – Niemcewicz –
~~28~~ 29a. — —
Stoklicki Star – Minejko.
~~29~~ 29. Minejko – Malinowski.
30. Giepster. – Pilecka.
31. — —
32. — —

33. Sokołowski — Wilno
34. — —
35 — Karmelici — Giedrojć.
36 — Świrski. — Kowno.
37. Puciłowski — Kowno
38. Kurlewiecki — Orzeszko.
39. Dowhiego Franc. — Orzeszko.
40 — Orzeszko
41. Piasecki — Czarnecki. Wołodźkowa. Wołodźkiewicz
42. Odyniec — Zahorska — Rynmowa Dyplec.
43. Białopiotrowicz — Brygitki
44. Kostrowicki — Wasilewski.
45 — —
46 Tołoczko — Kamedułki Węgier.
47. Wojnicki — Pezarska. Tayler
48. Pohl Jgd. — Plater.
49. Przezdziecki — Zastaw.
50. Chrzewicz — Przezdziecki — Marcinkiewicz,
51 Marcinkiewicz — Radziwiłł, Chrzestowicz
Sapieha.
52 Sapieha — przezdziecko.
53 — —
54 Matuszewiczowa — Gierkowski — Bobrowniczka
55. Klemczele — Matuszewiczowa — Ciechanowiecki.
56. Klemczele.

WYKŁAD SPRAWY

Starozakonnego Samuela Wigdorowicza Rabina, Synagogi Wileńskiey.

Z WW. Jchmciom PP. Antonim Wichertem Stolnikiem Mścisławskim, Janem Górskim Namiestnikiem, Podstarostwa Wileńskiego iako Zwierzchnikiem, a pryncypalnie z Starozakonnemi Zelmanem Chaiscewiczem, Perką Abrahamowiczem, Moyżeszem Josielowiczem, Abolem Wolfowiczem, Faywiszczem Rafałowiczem, Leybą Ozerowiczem, Eliaszem Leyzerowiczem, Jchiem Gabryałowiczem, Szmułą Moyżeszowiczem, Szmuyłą Jekowiczem, Berkiem Leybowiczem, Dawidem Symonowiczem, Eliaszem Markwiczem, Michelem Benianowiczem, Szlamą Berkowiczem, Szymełem Chaiewiczem, Wolfem, Iszorowiczem, Moyzeszem, Abrahamowiczem, Starokahalnemu, Synagogi Wileńskiey, w R. 1784. zaczynaiącemi, a 1785. kończącemi swoie gwałtowne Urzędowanie Motorami Sprawy, tudzież przeciwko Oszerowi Kałmanowiczowi, Uryaszowi, Abrahamowiczowi, Nochymowi Chaimowiczowi, Nochimowi Hirkowiczowi, Hirny Azikowiczowi, Josielowi, Hirszowiczowi, Abrahamowi, Joszelowiczowi, Judzie Uryaszowi, Abelowi, Dawidowiczowi, y dalszym w Plenipotencyi konnotowaney wyrażonym krzywdzącym Pomocnikom, niemniey Moyżeszowi, Leybowiczowi Pisarzowi, Dawidowi Michełowiczowi, Podrabinkowi, y Szkolnikom Kahału Wileń: oraz Wolfowi Aronowiczowi, y całemu teraźnieyszemu Kahałowi, Rządcom, Sędziom Duchownym, y dalszym w Załobie wyrażonym.

1mo. O podniesienie y skasowanie Dekretu Woiewodzińskiego, uciążliwie na Stronę Samuela Wigdorowicza ferowanego.

2do. O przywrocenie onego natychmiast, do Rabinowstwa Wileńskiego.

3tio. O przysądzenie Summy 30,000. Złł: podług Assekuracyi, na Motorach Sprawy, czyli na Starokahalnych Osobach, wespoł z Procentem —

4to. O zwrocenie y przysądzenie natychmiast Dochodu Rabinowskiego, Dokumentami wyszczegolnionego, od Daty zatrzymania onych y wszystkich Prowentow Rabinowskich subnexa Juramento, przez Abela Wolfowicza, y dalsze Osoby Kahału.

5to. O powrot expensow prawnych, ad minimum 50,000. Złł: Pol: z Okazyi Starokahalnych erogowanych.

6to. O ukaranie wszystkich Starokahalnych, za podniesiony Bunt, y zmyśloną potwarz na Rabina, winami, z Prawem y Sprawiedliwością, tudzież z miarą wykroczenia zgodnemi, odsądzenia od onych nazawsze, a Capacitate Urzędowania —

GDyby złość niechętnych, a nienawiść zazdrosnych, mogły bydź dostatecznym dowodem na pokonanie niewinnego; zapewne, ani Samuel Wigdorowicz Rabin Wileński, obiecywać ocalenia swey niewinności, ani Sąd dostateczną wymierzyć dla iego sprawiedliwości, byłby zdolny —

Lecz gdy zamiaru Praw y słuszności, różne całe znayduie się przeświadczenie; odbiera Rabin nayzupełnieysze nadzieie; że wszystko w swoie obręby przywróconym zostanie —

W składzie ninieyszey Sprawy, przeciwko Rabinowi utworzoney, sama chciwość, zazdrość, nienawiść, y niepodległość, są istotną zasadą — Duch niespokoyności ułożył przyczyny do tego Procederu; a ucisk Sądu Woiewodzińskiego nad Rabinem rozciągniony przywodzi onych przed Sąd Nayiaśnieyszy.

Samuel Wygdorowicz w ścisłym exekwowaniu Rabinowstwa Wileńskiego, nie dał przyczyny Kahałowi do Procederu; a Osoby skarżące Rabina o przestępstwo, nie dowiodły w niczym, y dowieść nie mogą złośliwey swoiey potwarzy, o czym wszystkim następuiąca historya przeświadczy.

Narod Zydowski licznemi Prawami Kraiu Polskiego, maiąc dozwolone sobie Duchowne do Religii onego obrządki, ma to za szczegulne ułożenie, utrzymywać Zwierzchności w takowym Duchowieństwie, dla zgromadzenia swoiego.

Od czasu weyścia Zydow w Krolestwo Polskie, każdy Kahał, każda Synagoga obierały dożywotnich Rabinow, a Rabinowie obrani, z mocą nayzupełnieyszą w Duchowieństwie podług Punktow przez się przyiętych, władali do życia swoiemi Urzędami.

To zaś partykularne ułożenie, iako przez Prawo Kraiowe iest dozwolone, tak wszystkie wolności, Ustawy y zwyczaie Zydowskie, będąc temiż Prawami utwierdzone, stały się na ten Narod Prawem Uniwersalnym, a w zdarzonym sporze, pod rozpoznanie Jurysdykcyi ninieyszey mocą Konstytucyi 1678. Roku podpadaiącym.

Z iakiego Prawa, ułożenia, y zwyczaiu, rozprawuiący się dopiero Samuel Wigdorowicz dla nabytych w Zakonie swoim nauk, był nayprzod obrany od Kahału Wileńskiego na dożywotnie Szkulstwo Kahalne. A za pożyczoną Kahałowi Summę 1600. Złotych, od Podatkow wszelkich uwolniony widzieć na to

1745. Aug: 11. dnia w Trybunale Lit: aktykowanego Zapisu Extrakt, z Autentykiem Hebrayskim,

1749. 9bra 19. dnia Approbata Podwoiewodzińska, *producitur* zwyczaiem, to iest Kahałow, że obieraiąc Rabinow, powszechnie upatruią, dla siebie zysku. Kogo na ten Urząd wezwą; każdy w miarę

miarę swoiey zdolności, obficie opłacać się musi. A przywiązane do Rabinowstwa dochody, staią się dopiero bonifikacyą tey opłaty.

Pierwsze osobistość Samuela do wyższey Rangi zaleciło; ; drugie Obiekt korzyści, dla Kahału Wileńskiego ukazało.

Z takich pobudek Synagoga Wileńska, wziąwszy znaczne Summy od Wigdorowicza, wezwała onego na Rabinowstwo dożywotnie, y iednomyślną Elekcyą na tę Funkcyą podług Punktow, szczegulnie przy Elekcyi ułożonych, obrała.

1750. Apriła 6. die Instrument Elekcyi po Hebraysku, y Punkta Elekcyine z Kopiami.

W tych Punktach, nayszczegulniey wymieniaią się pobudki, Kahału Wileńskiego, że interes Elekcyi stosował do zysku z maiątku Rabina, Teścia iego; A Rabin przekonywa z teyże Elekcyi, że za pieniądze Teścia, kupił dochody Rabinowskie.

Bo iak wszelka obserwancya, tytuły, y dochody dla Rabina zwyczayne ze strony Kahału ostrzeżone; tak rownie wypłacenie natychmiast 24000. Złł: przez Teścia Rabinowskiego, dla tegoż Kahału determinowane, y naznaczone zostały.

Za tę tedy Summę 24,000. Złł: przez Teścia Wigdorowicza Kahałowi opłaconą, postąpione zostały dochody Rabinowskie; to iest Pensyi Rabinowskiey na tydzień po Złł: Dwadzieścia; Za stancyą podług dawnego zwyczaiu, liczoną na Rok Czerwonych Złotych dwadzieścia; na tydzień wypada po Złotych siedm, w ogule na każdy tydzień po Złotych dwadzieścia siedm, oprocz dalszych dochodow Rabinom wszystkim właściwych; ktore tak y w tym rodzaiu zostały dla Samuela upewnionemi, iakie tylko podług zwyczaiu y Listow Synagodzkich, wszystkim innym Rabinom należeć mogą.

Ostatecznie zaś, zawieraią te Punkta obowiązki, względem powinności Rabina, y względem beśpieczeństwa iego dochodow, tudzież, okryślaią podległość od Kahału dla iego, y wszystkie Urzędowi Rabinowskiemu właściwe obserwancye.

§.

Tym sposobem ubeśpieczony w prerogatywie, y Dochodach swoich Samuel Wigdorowicz uczynił szczegulną z maiątku swoiego dla Kahału ofiarę oprocz Summy, przez Teścia iego Judy Łazarowicza, według świadectwa Punktow Elekcyinych opłaconey, pożyczył Samuel Wigdorowicz trzydzieści tysięcy Złotych Polskich Kahałowi Wileńskiemu w takich Kondycyach, iż ieżeli do życia swoiego nie będzie w swoim Urzędowaniu, y prerogatywie turbowany, y ieżeli ze Strony Synagogi, Punkta przy Elekcyi postanowione, nie będą w naymnieyszym Artykule przez kogokolwiek bądź z całego Synagodskiego Zgromadzenia przestąpione, w tenczas pomieniona Summa, po śmierci tegoż Rabina, wiekuiście miała dostawać się Kahałowi. Przeciwnie zaś, gdyby w czymkolwiek Punkta Elekcyine y przez kogokolwiek z Kahalnych naruszone zostały; tedy nietylko Summa Kapitalna, ale też y Procent od oney, od Datty naruszenia Punktow, natychmiast zwroconemi do Samuela być miały.

1750. Apr. 6. d. datowanego, tegoż Roku Miesiąca Maia 22. w Xię

gach Magdeburyi Wileńskiey oblatowanego Zapisu Assekuracyinego, od Kahału Wileńskiego wydanego Extrakt.

Zwykłym porządkiem Prawa, JO. Xżę Jmci Radziwill Woiewoda Wileński Hetman Lit: Konsensem swoim utwierdził Elekcyą Kahału Wileńskiego, y Samuela Wigdorowicza, dożywotnym Rabinem naznaczył. Po zeyściu zaś Woiewody, teraznieyszy JO. Xżę Jmci pomieniony Konsens approbował, widzieć nato.

1750. Apr. 7. dnia danego, a 1785. Febr: 5. dnia w Trybunale Głownym W. X. Lit: aktykowanego Konsensu Extrakt.

Pośledniey Kahał Wileński, przycisniony potrzebami swoiemi, pożyczył u tegoż Samuela Wigdorowicza Rabina swoiego przez Ręce Teścia Judy Łazarowicza 6000. Złł: y od tey Summy, co tydzien po 10. Złł: dla Samuela Wigdorowicza, do życia Jego płacić obowiązał się, uwalniaiąc onego od składek, a Rabin dla takowey opłaty, pomienioną Summę na wieczystą legacyą dla Kahału przeznaczył; z warunkiem iednak tym, iż ieżeliby Exakcya Tygodniowa ubliżoną została, tedy rownie Kapitał z Procentem, iako rękodayna Summa, był przeznaczony na powrot do właścicielstwa Rabina, widzieć na to.

1750. Aug. 19. w Grodzie Wileńskim Aktykowanego Assekuracyinego Zapisu Extrakt.

Po takowym wzaiemnym między Stronami Umowieniu, y opisaniu się Rabin Wileński, podług wszelkich Praw, stał się bespiecznym w pewności swoiego Urzędu y Dochodow; Rownie y Kahał, tyle był pewnym właścicielstwa pomienionych Summ, ile zachowałby wszystkie Punkta y Kondycye, na Stronę Rabina opisane.

W takim układzie, obie Strony exekwowały swoie Postanowienia. Samuel dla zdolnosci y Nauk swoich, obrany za Rabina; Kahał zaś za wzięte pieniądze postąpił dochody Rabinowskie onemu, y od składek uwolnił. Każda Strona, dostateczny swoim żądaniom wywiar uzyskała.

Podług powyższego zatym rozlikwidowania, Rabin Wileński, oprocz wszystkich Prerogatyw, Obserwancyi, Posłuszeństwa od Kahału, powinien był miec Pensyi Tygodniowey 37. Złł: to iest: podług Punktow Elekcyinych Złł: 20. od Summy 6,000. dziesięć Złł: za Stancyą z rocznego ogułu, wypada na tydzień Złł: 7. Od czasu nastąpionych między temi Osobami umow, obie strony, ścisłą zachowywały Exekucyą. Rabin pełnił Powinnośc swoiego Urzędu z wszelką przyzwoitością; Kahał cieszył się z swoiego wyboru. Y tym celem rozpisał Listy do wszystkich Synagog Litewskich, oznaymuiący o swoiey Elekcyi, y o wartosci Rabina do tego Urzędu.

1751. 9bra. 1. dnia List Oryginalny Hebrayski z kopią Polską.

Przez lat kilkanaście, spokoynie władał swoim Urzędem Rabin Wileński, a Kahał Wileński wszystkie mu należne zachowywał prerogatywy. Y lubo Rabin należącey sobie Tygodniowey Pensyi po Złł: 37. niemiał oddawaney punktualnie, pobłażał iednak interessom Kahałowym, w nadziei, iż oprocz opłacenia w czasie zręcznieyszym Remanentu, wdzięcznośc ieszcze od Kahału, za Powolnośc swoią uzyszcze. Przeciwnych iednak, całe doswiadczył skutkow.

Osoby niektore Kahalne, uniesione zazdrością Jego Dochodow, y nienawiścią Osoby, przedsięwzieły naymocnieyszy azard, do przesladowania Rabina. Ci Buntownicy, chcąc Urząd Rabinostwa

ſtwa, dla siebie lub dla swoiey Familii zbliżyć, wymyślali rożne pretexta do uczynienia Obiekcyi Rabinowi. Zeby zaś mieć Pomocnikow do swoiey Akcyi, potrafili wyremonſtrować swoim Adherentom potrzebę uſtanowienia nowych dla Rabina Punktow; przez ktoreby zdołali cofnąć Jego od Urzędowania.

Po oddaleniu się z Kraiu JO. Xiążęcia Jmci Woiewody Wileńſkiego, zawsze Sprawiedliwość Zwierzchnią zachowuiącego, naypomyślnieyszą do swoich przedsięwzięć upatrzyli zręczność.

Zgromadzona Kupa Buntownikow, zaprzysiągłszy między sobą umowę, do zruynowania Rabina; ogłosiła Sessyą w R. 1767. 9bra 7. dnia iakoby dla Jnteressu ważnego; y zebrawszy się do Jzby Kahalney, Rabina do siebie wezwała.

Nie wiedział Samuel Wigdorowicz o nagotowaney przeciwko sobie gwałtowności; a ile Jego Obowiązek wyciągał dołożenia się do Jnteressow Kahalnych, tyle znalazł pobudek do przytomności swoiey, na tey ogłoszoney Sessyi.

Za przybyciem Rabina, natychmiaſt drzwi zatarasowane zoſtały. A motorowie tego Buntu, wespoł z Sprzymierzeńcami na zgubienie Rabina poprzysiężonemi, oświadczyli Samuelowi, aby ułożone przez nich Uſtawy, czyli Punkta, przyiął do exekwowania. Gdyby zaś ważył się odmowić Jch Propozycyi, tedy zabraniem natychmiaſt maiątku całego, y ofiarą życia swoiego miał przypłacić. Rozhukana Kupa, y do nayważnieyszych przysposobiona azardow, widocznie odkazuiąca się na Rabina, służyła za rozumną przyczynę, uwolnić się od Gwałtu, ulegaiąc tymczasem Gwałtowi nad sobą wykonywaiącemu się.

Jle doświadczył Wigdorowicz Gwałtu, y nayuciążliwszey nad sobą przemocy, tyle był zniewolony uledz przymuszeniu. Słowem, Kahalni Buntownicy, z dobraną Kupą, podali nieiakoweś Punkta, wszyſtkie poprzednicze y dobrowolne Poſtanowienia gwałcące; a Rabin odgrożkami na odięcie Maiątku y życia, iawnie y otwarcie uczynionemi, przymuszony zoſtał do wykonania gwałtowney, podług Jch upodobania Przysięgi.

Ten Poſtępek Buntownikow, dwoiaki Gwałt oznacza; raz osobiſtą przemoc y uciſk nad Rabinem; drugi raz zgwałcenie Praw Synagodzkich, niedozwalaiących Kahałowi Wileńſkiemu, w iakimkolwiek zdarzeniu, sądzić własnego Rabina.

Prawo Cywilne, mianowicie Konſtytucya 1588. wszyſtkie gwałtowne y wymuszone dzieła nagania, y za nieważne uznaie. A Prawo Synagodzkie zabrania Kahałowi, swoie ſkargi, y obiekcye przeciwko Rabinowi, w własnym Sądzie rozeznawać. Lecz w zdarzonym między Kahałem, a Rabinami, z iakiego bądź zrzodła sporze, obcą Synagogę, wedle upodobania Rabina obrać się maiącą, za właściwy Sąd przeznaczą. Składa się na to Dekret Kongressowy Synagodzki.

1720. Febr: 5. dnia z Jnſtancyi Hessela Rabina Wileńſkiego zaszły, z Kopią Polſką.

Podług tey uniwersalney dla Kahału Wileńſkiego Uſtawy niebył mocen zgromadzony tumult żadney kweſtyi względem Rabina rozsądzać, ktorey był Autorem, raz przez wzgląd na Prawo powyższe Synagodzkie, drugi raz przez uległość słuszności y Uſtawom Kraiowym, że nikt w swoiey Sprawie Sędzią być nie może; iak Kahał Wileńſki uczynił.

Po takowey gwałtowności sobie dopełnioney, użył Samuel Wigdorowicz tych krokow, iakich mu słuszność y Prawo dozwoliły.

Nayprzod w Sądzie swoim Duchownym; y zaraz w Sądzie Cywilnym manifestował się przeciwko Kahałowi, y gwałtownym onego postępkom, czytać—

1767. 9bra 9. dnia Process w Grodzie Trockim uczyniony.

W tym mieyscu. zważyć potrzeba szczegulniey okoliczności, iakiemi Starokahalni, utrzymywać będą, ważność tego gwałtownego dzieła, a przestąpienie niby przez Rabina Przysięgi.

Do upozorowania swoiego postępku, żeby domierzony gwałt nad Rabinem, mogł być utaiony, rożnych odgrożek używszy na Rabina, kazali mu, ażeby przed obcemi Zydami, sprowadzić się ód nich maiącemi, uczynił wyznanie; iż to wszystko, cokolwiek z nim w takowym gwałcie uczyniono, iest dobrowolnie przez iego przyiętym.

Wnosić zatym ztąd będą, że takowe obcych Zydow świadectwo, iest dostatecznym dowodem, na legalność y dobrowolność takowych czynności.

Wczesna na to daie się odpowiedź. Ze gwałt pośledni iest podobny pierwszemu. Pierwszego moc, y azard, sprawiły tę konsekwencyą, że przemocy nad sobą rozciągnioney niemogł odiąć się Rabin, iak ulegaiąc gwałtom.

Sprowadzili buntownicy, niewiadomych o niczym piąciu Zydow obcych. Rabin też pod mocą gwałtu zostaiący, nie był w stanie ich ostrzedz, y odmowić musowi. Uczynił to wszystko, do czego przemoc znagliła.

Do wyświecenia dostatecznieyszego, dopełnioney nad sobą gwałtowności, używa Rabin tych racyi, na obronę swoią, iakich strona przeciwna użyie na skarżenie onego.

Złożą Starokahalni Rotę wykonanego przez Samuela gwałtownego Juramentu w Roku 1767. w tey Rocie oprocz innych wyrazow, znayduie się Punkt taki: iż nigdy tego postanowienia, w żadnym Sądzie, manifestować, y cofać nie będzie.

Coż ten punkt dowodzić bliżey może, nad pewność Gwałtu. Gdyby dobrowolnie Rabin przyimował ich Propozycye, y rozmyślnie zaprzysięgał, nie trzebaby tego warunku, że manifestować nie będzie; bo dobrowolnie rzecz postanowiona, y przysięgą stwierdzona, sama z swoiey Dobrowolności y solenności, iest naymocnieyszym fundamentem, do utrzymania istoty swoiey.

§.

Tak gorszący całą Powszechność postępek, doszedł do wiadomości całego Narodu Zydowskiego. Nie bez zastanowienia każdy przyimował to echo. Nayblizsza tego mieysca, Synagoga Grodzieńska, przewiduiąc ztąd zgorszenie dla swego Ludu, y widząc uwłoczenie Prerogatywie Rabina, przedsięwzięła kroki, do należytego o tym postępku uwiadomienia, y przekonania.

Tym celem wydała Pozwy po Kahał Wileński, ażeby w tey Synagodze stawali, y postępek swoy wzgledem Rabina usprawiedliwili.

Rabin z tey okoliczności uczynił swoie zażalenie przed tąż Synagogą Grdozińską y podał informacyą, o składzie uprzedzonych z nim gwałtownych czynności. Synagoga Grodzińska uważywszy nieprzyzwoitość dzieła, Prawom Synagodzkim przeciwnego, natychmiast zniosła gwałtownie narzucony Jurament, co do punktu zabronioney rozprawy; a nakazała o wszystkie czynności, przed Sądem swoim rozpierać się.

Z tego

Z tego powodu, wydał Rabin Pozew po Kahałach Wileńskich, za ktorym gdy Kahał nie stanął do rosprawy, powtornie został zapozwany. Niesłuchaiąc y powtorney Cytacyi, Trzecim Pozwem do Sądu, został przyciągniony. Składaią się te Pozwy, z kopiami. w Roku

1770. w Dattach szczegulnych wydane; ktore *czytać.*

W tych Pozwach, wszystkie przyczyny do niestanności Buntownikow ułatwiła Synagoga Grodzińska;

Przeciwnicy Rabina, zreflektowawszy nieco siebie, nie mieli determinacyi utrzymywać y popierać swoiego gwałtownego postępku. Kahał zaś w ow czas będący na podany sobie Zapozew, wyznaczył dwoch Delegatow. Niepodobało się to Przeciwnikom Rabina, ktorzy oświadczywszy się z pośrzodku siebie wybrać Delegatow, wstrzymali pierwszych. A mimo to wszystko, ani sami na terminie do Sądu nie stanęli, ani też Plenipotentow przysłali.

Z tey okoliczności drugi y trzeci nastąpił Pozew, w upewnieniu że Rabin nie przeczy nikomu utrzymywać przeciwko iemu obiekcyi y Sprawy. Stałosię zatym, iż pomienieni dway Subdelegaci, przez Kahał wyznaczeni, stanęli w Grodnie przed Sądem Synagodzkim, ze wszystkiemi Dokumentami.

Synagoga Grodzińska, w materyi całey Sprawy iako w rzeczy Duchowności względem Juramentu tyczącey się, naznaczyła swoy Sąd Duchowny. Przed ktorym wzmienieni Subdelegaci, okazawszy instrument Plenipotencyi sobie od Kahału wydany, wszystkie Dokumenta, mianowicie Punkta nowey ustawy, w Roku 1767. gwałtownie narzuconey, Rotę przysięgi gwałtowney na dotrzymanie tych Punktow, y świadectwo Piąciu Zydow obcych, przez Buntownikow sprowadzonych złożyli; y mocą tych munimentow, utrzymywali dzieło przeciwnikow Rabina.

Po odbytych wzaiemnie z obu stron kontrowersyach, y po złożonych ze Strony Rabina dowodach dostatecznych wykonanego nad nim gwałtu, iako to z Manifestow w Sądach Duchownych zanoszonych, z świadectw w tey mierze złożonych y z Inkwizycyi tę gwałtowność, y gorszącą akcyą, poświadczaiącey; znalazła Synagoga Grodzińska zupełne przeświadczenie, o nieprzyzwoitości całego tego dzieła.

Dlatego Dekretem swoim oczywistym, wszystkie czynności Kahału Wileńskiego w Roku 1767. nastałe, znikczemniła, y iako gwałtowne skassowała, a pierwsze Punkta przy Elekcyi Rabina ułożone, iako dobrowolnie przyięte utrzymała, y do Exekucyi podała

1770. Xbra 1. dnia Dekret Synagogi Grodzińskiey w Kopii czytać.

Takowy Dekret, porządkiem Praw, został approbowany przez Wiel: Kaweckiego Podstarostę Wileńskiego. Czytać na onym takową Approbatę.

Po rozsądzeniu przez powyższy sposob w Sądzie Duchownym pomienioney Sprawy, przyszła rzecz cała do Sądu Kahalnego do rozciągnienia rygoru na Stronę wykraczaiącą porządkiem ustaw Synagodzkych właściwego.

Kahał Grodzinski po wzaiemnych od Sron podanych Explikacyach, Dekret Sądu Duchownego Grodzieńskiego, we wszystkim utwierdził, niektore wskazy dla Rabina zasądził o pretensią pieniężną, na Sąd Kompromisarski od stron obrać się powinny odesłał.

1771. die 1. Januarij Dekret Kahału Grodzieńskiego po Hebraysku z kopią.

o takowym ułatwieniu Sprawy, względem gwałtownych przeciwko Rabinowi Czynności, chciał mieć tenże Rabin ubespieczone dla siebie podług punktow elekcyinych dochody, w ktorych ponieważ to iest ostrzezono, iż to wszystko ma należeć Samuelowi Wigdorowiczowi w Prowencie, cokolwiek iest do Dochodu wszystkich innych Rabinow przywiązanym.

ey okoliczności Kahał Grodzieński definiując, iak się rozprawować z Rabinem należy, wyszczegulnił wszystkie rodzaie tychże dochodow Rabinowskich.

1771. Januarii 1. Dekret po Hebraysku z Kopią czytać. Naostatek troskliwa Synagoga Grodz: o Spokoyność Stron, y Dosyć uczynienie swoim wyrokom, podług Obrządkow swoich, zaleciła Exekucyą, powyższym swoim Dekretem, y ktobykolwiek ważył się onym przeciwić, karą Klątwy ostrzegła.

1771. Januar. 3. die Dekret takowy z Kopią *czytać*.

Takim sposobem, przekonany Kahał Wileński o nieprzyzwoitości swoich postępkow, a o Sprawiedliwości, y ważności Dekretow Synagogi Grodz: wszystkie pomienione Dekreta, w okoliczności Rabina tyczącey się ferowane, przyiął do Exekucyi, y dobrowolnie one akceptował.

1771. Januarij 19. die Akceptacya od Kahału Wileńskiego wydana—

W tym porządku, dwie obce Synagogi, Brzeska y Słucka, wedle zwyczaiu y Praw Kongressowych, pomienione Dekreta we wszystkiem approbowały.

1771. Apr: 10. die Synagogi Brzeskiey, a 1772. Maii 7. die Synagogi Słuckiey Dekreta, czyli Approbacye składaią się.

Jle takowe Dekreta stosownemi były do Praw, słuszności, y dobrowolnych opisow; tyle znalazły przyzwoitey w Kahale Wileńs: konsyderacyi. Całe zgromadzenie Zydow Wileńskich przyięło te Dekreta, y zachować obowiązało się.

1771. Junij 2. die Rady Kahalney Wileńskiey; tego Roku Augusta 14. die Gminu Wileńskiego akceptacye *czytać*.

Po takowym ukończeniu Kwestyow względem uczynioney gwałtowności Rabinowi, została tylko pretensya pieniężna w obiekcie, y Sporze; ktora iako poprzedniczemi Dekretami na Sąd polubowny odesłaną została, tak obie Strony, wybrawszy na to po dwie Osoby, ułożyły y obrały Sąd Kompromisarski.

W tym Sądzie przyięły obie Strony rozprawę o wszystko. Sąd też wszystko rozsądzaiąc, wszystkie pretensye między Stronami ułatwił y umortyfikował.

Punkta nowe gwałtownie Rabinowi w Roku 1767. narzucone, za nieważne uznał, od wszelkich obowiązkow temiż Punktami włożonych uwolnił, Pierwsze punkta przy wstąpieniu Samuela na Rabinowstwo utrzymał, Exekucyą onych zalecił, Posłuszeństwo dla Rabina nakazał, y dochod iego rozdzielił; dla samego Złł: 27. a dla Syna po Złł: 10. na Tydzień, a nadgradzaiąc krzywdę iego Prerogatiwie dopełnioną Urzędy niektore Kahalne mnieysze, Familii Rabinowskiey naznaczył, y ztrzech tytułow Rabinowskich, ieden, to iest: Rabinowstwo przyszkołkowe Synowi ustąpić na lat 15. dozwolił. A na tomiast wszystkie pretensye Rabina do kilkudziesiąt tysięcy wynoszące, iako to za assekuracyą 30,000. Złł: za wexlem powrocić Kahałowi nakazanym, za drugą assekuracyą na 6000. Złł wydaną, uchylił y oddalił. Zaręki opisał, y na dotrzymanie warunkow tego Dekretu, assekuracyą pro futuro na 30.000.

Złł:

Złł. rekognoskowawszy, wydać zalecił, y wszystkie Dokumenta, nawzaiem pod Cheyrymem powrocić nakazał.

Lubo wiele doświadczył Rabin uciążliwości z tego Dekretu, iednak przez skutek dobrowolnego poddania się pod wyrok tego Sądu, przyiął Exekucyą takowego Dekretu, y wszystkie Dokumenta Kahałowi powrocił, wedle zaświadczenia Szkolnikow na Dekrecie kompromisowym zapisanego.

Obie zatym Strony poddawszy się pod Rygor tego Dekretu, uzyskały approbatę Sądu Duchownego, y wszystkie warunki dopełniły.

1777. Apr: 5. dnia Dekretu Kompromissarskiego Kopia z Oryginałem Hebrayskim.

Tak ułatwione między Stronami wszystkie spory, dobrowolnie przyięły Sąd, y onego wyroki, upewniały zupełną trwałość umow, y spokoyności. W tym Celu, na niewątpliwe dotrzymanie wszystkich Punktow Dekretowych, potwierdził Kahał Wileński Dokumentem swoim pierwszą Assekuracyą Rabinowi wydaną, y wszystkie dla Rabina Obowiązki rekognoskował.

Tym Zapisem Assekuracyinym, Urzędownie przyznanym, utwierdzony Sąd Kompromissarski we wszystkim, utwierdzona pierwsza Assekuracya na 30,000. Złł: Rabinowi wydana.

Słowa Dokumentu; *loco 1mo.* „ Jż co Kahał Nasz Wileński, w Ro-
„ ku 1750. Miesiąca Apr: 6. dnia datowanym, a w tymże R. Mie-
„ siąca Maia 5. dnia na Urzędzie Grodzkim Wileńskim zezna-
„ nym Zapisem Assekuracyinym, rzeczonego Samuela Wigdoro-
„ wicza, za aktualnego Rabina Wileńskiego akceptowawszy, y
„ przyiąwszy, tymże Zapisem iak naysolennieysze obowiązki y
„ Kondycye wyraziwszy, Kahał Nasz Wileński, na siebie przy-
„ iął; ci iako do daty, ninieyszey, z mocy teyże Assekuracyiney
„ Jnskrypcyi, Wil. Samuel Wigdorowicz wzaiemnych Kondycyi,
„ y obowiązkow na się przyiętych, Kahałowi Synagogi Wileń-
„ skiey należycie dodawał, y zupełnie dotrzymał, &c. y owszem
„ za aktualnego y prawdziwego Rabina być rozumieiąc, przy-
„ znawamy ad tenorem Dokumentu Assekuracyinego wszelką
„ moc, y legalność temuż Samuelowi Wigdorowiczowi Rabi-
„ nowi Wileńskiemu, podług wszystkich Punktow, oraz kondy-
„ cyi w tymże Zapisie Assekuracyinym specifikowanych &c. o-
„ wszem w niektorych naszych okolicznościach, y wzaiemnych
„ potrzebach, w Roku teraźnieyszym 1777. Apr. 18. dnia Sąd
„ Kompromissarski złożywszy y obrawszy, do ktorego &c. u-
„ życi, y nawzaiem dobrowolnie przyięci. Przeto co tylko tym
„ Zydowskim Kompromissem iest rozsądzono, y na wieczne Cza-
„ sy udeterminowano; to wszystko My z obowiązku tegoż Są-
„ du Kompromissarskiego Zydowskiego, w nayściśleyszym spo-
„ sobie dochowywać, y w naymnieyszym punkcie tegoż Kompro-
„ missu naruszać nie mamy &c. Zabeśpieczaiąc w tym Samuela
„ Wigdorowicza Rabina Wilenskiego Dokument pierwszy Asse-
„ kuracyiny w Dacie R. 1750. Apr: 6. dnia datowany, tegoż Roku
„ 5. Maia d. w Grodzie Wileńskim zeznany, od Antecessorow Kaha-
„ łu Naszego z Zezwolenia całego Pospolstwa wydany, we wszy-
„ stkich Punktach, Klauzulach, y Obowiązkach, nie tylko w
„ swoiey mocy dotrzymywać obowiązuiemy się &c. pod Zaręką
„ w tymże Zapisie pierwszym wyrażoną, położoną &c. Czy-
„ tać na to

1777. Apr. 21. d. w Grodzie Wileńskim przyznaney Assekuracyi Extrakt.

Tym Dokumentem, utwierdza się y pierwsza Assekuracya we wszystkich Punktach, i kondycyach R. 1750. Apr: 6. d. wydana, ktorey słowa
„ do okoliczności Sprawy są takie: iż co My Kahał, y Kongress
„ Wileński, byliśmy pilno a gwałtownie potrzebnemi Summy
„ gotowey Złł: Polskich trzydzieści tysięcy dla uspokoienia Jn-
„ teresow Kahalskich &c. iednostaynie, zgodnie, bez naymniey-
„ szey Kontradykcyi obraliśmy, iednostaynie według Religii na-
„ szey tegoż Samuela Wigdorowicza wyż wspomnionego za Rabina
„ Kahału Wileńskiego, za Konsensem &c. y te trzydzieści ty-
„ sięcy Złł: &c. do Rąk naszych własnych oddali, y wyli-
„ czyli &c. iż nie tylko toties namienione Rabinostwo, y Pun-
„ kta nasze niwczym nie naruszaiąc dotrzymać, y satisfakcyą
„ onym uczynić &c. A ieślibyśmy My Kahał Wileński tym na-
„ szym dobrowolnym coram Actis Grodu Wileńskiego uczynio-
„ nych mianowanych Punktow, Rabinostwa przyznaniu, iako-
„ kolwiek naymnieyszą Renitencyą, y kontrawencyą onymże Pun-
„ ktom uczynili &c. y ad libitum sui satisfakcyą daney Summie, y
„ Prowizyi korresponduiącą &c. uczynić dopuszczamy.

Na tych Dekretach ukończyła się cała Sprawa, przeciwko Rabinowi, y temi Zapisami, ubespieczone są dla tegoż Rabina, Punkta Elekcyine, y wszystkie Kondycye, wzaiemnych między Stronami postanowien y umow.

Te tyle są ważne, y mocne, ile dobrowolnie przez Strony przyięte, y postanowione; a tyle nieporuszone, ile Prawo Kraiowe takim czynnościom, zupełny walor przeznacza, y determinuie.

Wyiaśnia to przez szczegulność Rabin, że w pomienionych Assekuracyach, iak nayściśleysze od Kahału zachowanie Punktow zastrzeżone; a w przypadku przestąpienia onych, Summa trzydzieści tysięcy Złł. z Procentem do właścicielstwa Rabina przyznana y do Exekucyi przez Kahał zamierzona. Gdy więc Kahał nie dotrzymuie spokoyności, względem Rabina, powinien Dokumentowi swoiemu zadosyć uczynić, bo iak się kto opisze, tak odpowiadać powinien. Powtore, że Dekret Kompromissarski iak wszystkie między Stronami ukonczył spory, tak co do mocy y ważności swoiey w żadną wątpliwość wprowadzanym być niemoże.

Dobrowolne tego Sądu postanowienie, przyięcie onego wyrokow, dopełnienie wszystkich nakazow y warunkow iako nastałość onego y istotę upewniaią, tak będąc przez Dokument Assekuracyinny w Grodzie Wileńskim przyznany utwierdzone, formalność Sądu Kompromissarskiego probuią. Dokument takowy Assekuracyiny potwierdzaiący Dzieło Kompromissarskie, zastępuie mieysce pierwszego Dokumentu do udeterminowania Kompromissow podług Prawa rekwirowanego.

Wreszcie, żeby to y nie iedno znaczyło co Dokument uprzedzaiący Sąd Polubowny, wszelako zawiera postanowienie dla Rabina, ktorego cofnąć y odmienić Kahał Wileński bez naruszenia Praw nie iest zodlny, Konstytucya 1726. R. moc y ważność Dekretom Kompromissarskim przyznaie na mocy tego Prawa y dalszych ustaw Kraiowych, mianowicie Konstytucyi 1588. R. mniema Rabin, że dzieło Sądu Kompromissarskiego iest nieporuszone, y że od obowiązkow Assekuracyi Kahał uwolnionym być nie zdoła.

Rostrząsnąć dopiero należy, co ten Sąd Kompromissarski rozsądzał y iaka od Kahału przeciwko Rabinowi była utrzymywana Sprawa.

Po-

Po przyięciu Punkto w Elekcyinych zgodnie przez obie Strony postanowionych nie wykroczył Samuel Wigdorowicz przeciwko żadnemu Artykułowi. Kahał też Wileński nie skarzył iego o przestąpienie Punktow, ale szczegulnie nowemi ustawami prerogatywę Rabina uwłaczaiącemi usiłował Samuela obarczyć.

Wszystkie Dokumenta, iakoto: Pozwy od Synagogi Grodzieńskiey wydane, Dekreta w teyże Synagodze zaszłe, Approbaty Synagog Brzeskiey y Słuckiey, Akceptacya Kahału y Gminu Wileńskiego, Dekret Kompromissarski, y po nim ostateczna Assekuracya nayiaśniey tę prawdę dowodzą. W ciągu dziesięcioletnego Procederu to iest: od R. 1767. do R. 1777. nigdzie wzmianki o Punktach Hesselowskich y Boruchowskich niema, iak dopiero Kahał Wileński stosować one do Rabina usiłuie.

Z tego tedy przełożenia dostatecznie się probuie, że wszystkie spory między Kahałem a Rabinem do R. 1777. zupełnie ułatwione zostały, że zaszły w tey miarze Dekret Komprommissarski iest podług Prawa nieporuszony, że Assekuracya co do wyrazow swoich ani tłumaczeniu, ani cofnieniu podlega, że Sprawa nie o Punkta Hesselowskie lub też Boruchowskie, ale o naruszenie nowych Punktow przez Kahał, była rozpoczęta, popierana, y iest rozsądzona, że w zdarzoney między Kahałem a Rabinem Sprawie Sąd obcey Synagogi od upodobania Rabinowskiego obrany, powinien bydź podług ustaw Synagodzkich właściwym Sądem, że Kahał Wileński żadnych przeciwko swemu Rabinowi ferować Judykatow nie iest mocen, że powyższy Kompromissarski Dekret iest ostatecznym dlo Stron Dekretem; w zupełney formalności y dobrowolney przez Strony akceptacyi zaszły, że nigdy przez żadną Stronę nie manifestowany, ani odwołany, a zatym że wyrok tego Sądu znosząc gwałtowność Przysięgi Rabinowi w R. 1767. narzuconey, y kasuiąc wszystkie nieprzyzwoite czynności w tym czasie względem Rabina zdarzone, służyć nie może za żadną racyą Kahałowi do skarżenia tegoż Rabina o wiarołomstwo, bo tylko dobrowolne między Stronami postanowienia rozmyślnie niedotrzymane winę wykroczenia naznaczaią, a przeciwnie wszystkie gwałtowne czynności żadnego obowiązku podług Konstytucyi 1588. R. na nikogo nie wkładaią. W takim przeświadczeniu zostaiąc obie Strony, ścisłą zachowały Exekucyą wszystkich powyższych warunkow aż do R. 1784. Ten czas stał się drugą okropną Epoką na niewinność Rabina. Zawiść, chciwość y nieprzeiaznych podnieta uformowały nowy bunt przeciwko Rabinowi.

Uformowali zgromadzenie nieprzyiazne Starozakonni Zelman Chaimowicz, Perec Abramowicz, Moyżesz Josielowicz, Abel Wulfowicz, Faywisz Rafałowicz, Leyba Oszerowicz, Eliasz Leyzerowicz, Icko Gabryałowicz, Szmuyło Moyżeszowicz, Szmuyło Ickowicz, Berko Leybowicz, Eliasz Markowicz, Michel Beniaminowicz, Szloma Berkowicz, Szymel Chaimowicz, Wulf Iszorowicz, Moyżesz Leybowicz, Dawid Michelowicz, Szmuyło Boruchowicz, Abram Josielowicz, Josiel Kiwielowicz, Judel Uryaszowicz, Nochim Chaimowicz, Leizer Hesselowicz Nochim Hirszowicz, Abel Dawidowicz, Hirsza Azikowicz y Szkolnicy Kahalni y Sądowni Duchowni wespoł z Leybą Syndykiem a zwrociwszy swoy umysł do pierwszych determinacyi, przedsięwzięli prześladować nayzłośliwiey Samuela Wigdorowicza

Zeby ten zamiar swoy łacniey uskutecznili, a Urząd Rabinowstwa do siebie lub do swey familii zbliżyć mogli, nayprzod ciż Preciwnicy

Imionami w gorze wyrażeni przed czasem przyzwoitym ogłosiwszy Elekcyą, czyli pod hasłem oney usiłuiąc gwałtowność swoią ukryć, samych siebie bez przytomności Rabina Kahalnemi obrali. Wtym stanie widząc lepszą zręczność do ucisnienia Rabina, zmyślili nayzłośliwsze na iego potwarze, a z odgłosu onych przedsiębiorąc obwinić tegoż Rabina, użyli nieprzyzwoicie władzy swoiey Kahalney do zgromadzenia Gminu kreskowego.

Tym celem postanowili uchwałę, ażeby każdy z Gminu kreskowego w naznaczonym dniu do izby Kahalney stawił się dla dania Wotów względem spotwarzonego przez nich Rabina. — Na sprzeciwnych tey ustawie rygor klątwy czyli Cheyrymu, y 1000. Czerwonych Złł: sztrofu na Skarb J. O. Xcia Jmci zostały zamierzone.

Takie obowiązki na Gminnych włożone nie mogły uwolnić ich od przytomności w tym zburzonym przeciwko Rabinowi zgromadzeniu. Klątwy, czyli Cheyrymu rygor iest taki: iż nietylko od społeczeństwa pod Cheyrymem zostaiący wyłącza się, ale nawet maiątek iego Konfiskacie y rozdysponowaniu Kahału podpada, wszystkie nayniesprawiedliwsze przeciwko iemu świadectwa za przyzwoitą uznaią się akcyą; fałsze, potwarze y czernidła, bez żadnych inszych dowodow słownie zarzucone, za naymocnieyszą Racyą uchodzą, y co tylko dzikość, okrucieństwo y złość wymierzyć zdołaią, to wszystko przeciwko Cheyrymowanemu za naychwalebnieyszą uchodzi akcyą.

Znaiąc Gmin kreskowy srogość tego Cheyrymu, przerażony odgłosem sztrofu iakoby na Skarb Xcia Jmci zamierzonego, uważaiąc go naostatek, iż Exekucya tego wszystkiego w Ręku Cheyrymignych zostaie, nie był zdolny usunąć się od ich nakazu. Stanęli w Izbie Kahalney ci wszyscy, do ktorych ten okrutny rozkaz zaszedł. Do przekonania składa się ta uchwała.

1785. Febr: 2. die co do odgrożek na Gmin kreskowy wydana.

Za tym nakazem zebrał się Gmin kreskowy do Izby Kahalney, a Starokahalni wyżey wyrażeni oświadczywszy przed onym, że Rabin iest wykraczaiącym w Urzędowaniu swoim, że iuż Inkwizycye przeciwko temuż Rabinowi wyprowadzone zupełnym są dowodem na ich oskarżenie, kazali dawać wota na to: czy Rabin przekonany z ich doniesienia o winie powinien być utrzymany daley przy Rabinostwie, lub nie? po ogłoszeniu tego niewolnego przeciwko Rabinowi wotowania pilnował się tenże Rabin ustaw Synagodzkich, że własny Kahał iego sądzić w niczym nie może; wyiednał od obcych Zydow obwieszczenie do Kahału przypominaiące Prawo w tey mierze Synagodzkie y zakazuiące, ażeby tenże Kahał podług ustaw Synagodzkich Kongressowych nie ważył się sam swoiey Sprawy z Rabinem rozsądzać.

1785. Febr: 2. die Wydane od Zydow obcych obwieszczenie w Oryginale Hebrayskim z Kopią Polską składa się.

Nie zważali starokahalni na to obwieszczenie, lecz chcąc usilnie zamysł swoy do skrzywdzenia Rabina uiścić, kończyli gwałtowny swoy układ. Rabin będąc w Urzędzie swoim Konsensami Xiążąt Jchmciow Woiewodow utwierdzony, udał się natychmiast do Juryzdykcyi Namiestniczey z prozbą, ażeby bez woli J. O. Xcia Jmci Woiewody pomieniony Kahał z Delatorow y Oskarżycielow Rabinowskich złożony, nie ważył się swoiey Sprawy przeciwko Rabinowi sądzić. Stało się, iż na zalecenie Jmci Pana Namiestnika Gurskiego oświadczyli się Kahalni, iż tylko na ten koniec

Sessyą

Sessyą swoię utrzymuią, ażeby wybrali Osoby z pomiędzy siebie da przełożenia Skargi na Rabina przed J. O. Xciem Imcią Woiewodą.

1785. Febr: 2. dnia Testimonium W. Gorskiego *czytać.*

Mimo to wszystko nieodstąpili Staro Kahalni swoich determiacyi na krzywdę Rabina y Prawa uczynionych, gwałt gwałtem utrzymuiąc, uskuteczniali złośliwe swoie zamiary. Żeby zaś łacniey każdego nakłonić do gwałtowney iedności z sobą, ułożyli uchwałę ubieśpieczaiąc, iż ieżeliby ktorykolwiek z tych to Kahalnych mogł kiedy w tey okoliczności powstania przeciwko Rabinowi w czym szkodować, to wszystko z Kassy Kahalney na słowne doniesienie miało być opłaconym y powroconym. Podobnie iesliby ktorykolwiek Swiadectwo przeciwko Rabinowi wydaiący, tudzież do wysłuchania Inkwizycyi zasiadaiący na iaką stratę z tey okoliczności był narażony, to wszystko rownie za szczegulnym słownym donisieniem, Kassa Kahalna każdemu wypłacić obowiązaną została. Widziec na to.

1785. Febr: 4. dnia uchwała Kahalna.

Tym sposobem nie trudno było Staro Kahalnym zebrać niesłusznych przeciwko Rabinowi Swiadkow; zysk y nadgroda przez uchwały dla Swiadczących zapewnione, odpowiadały nie iednego choiwości, y smiało doprowadziły do determinacyi świadczenia przeciwko Rabinowi, kiedy ani za fałszywe świadectwo kary, ani za narażenie własne straty nikt ponieść nie mogł.

Zważyć daley iakiemi sposobami Kahał formował Sprawę przeciwko Rabinowi, słowa uchwały Kahalney „ Stanęła Rada Sessyi „ Kahalney, zgromadzać cały Sąd Duchowny Wileń: do Stan- „ cyi Kahalney, y po zgromadzeniu onych powinni będą wszy- „ scy z Sędziow Duchownych raptem przy Dziesięciorgu Boskie- „ go Przykazania zaprzysiąc, że kto tylko wie bądź cokolwiek „ świadczyć na Rabina, powinnym będzie powiedzieć, y przeciw- „ ko iego świadczyć, a ten ktory dopiero nie bardzo pamięta, „ ma na siebie obowiązek scisley przysięgi, że kiedy przypo- „ mni cokolwiek, będzie musiał świadczyć przeciwko Rabino- „ wi. Oco się podpisuiemy. „

Z tey uchwały y postępku Kahalnego bliskie przekonanie, że Kahał chciał ieszcze uczynić winnym Rabina, ale nieznalazł go wykraczaiącym y zasługuiącym na Sąd gwałtowny przez nich uformowany.

Żeby zas koniecznie ucisnąć niewinnego Rabina, przedsięwzieli starać się o dozwolenie od J. O. Xcia Jmci na sądzenie Rabina. Widzieć na to uchwałę Kahalną w słowach: „ Stanęła Rada w Sessyi Kahalney posłać wyborną Osobę do exkuzowania się „ przed J. O. Xcia Jmci Pana względem nieprzyiaźni Xiążę- „ cia Jmci, do przeproszenia Xiążecia Pana. Taż sama Osoba „ obowiązana będzie dołożyć starania swego, dozwolić się u Xcia „ Jmci sądzić Rabina naszego Wileń: od funkcyi iego, y wol- „ no temuż Posłańcowi na Rachunek Kahalny wyexpensować „ Czerwonych Złł: 70.

Jle ten postępek Kahału był przeciwko Prawom y słuszności, tyle został dalekim od konsyderacyi Xcia Jmć Woiewody Wilen: Xiąże Reskryptu nie wydał, a Kahał bez woli Xięcia pomimo ustawy Synagodzkie poważył się Sam swoią delacyą przeciwko Rabinowi przedsięwzięta rozsądzać.

Widno to z poprzedniczych tranzaktow, że ieszcze Rabina chciano znaleść wykraczaiącym, że nikt oprocz Kahalnych żadney przeciwko Rabinowi niemiał skargi, y żadney mu nie czyniono obiekcyi. Sami tylko Starokahalni utworzyli Delacyą, sami ogłosili Rabina bydź winnym, sami nakazali świadczyć przeciwko Rabinowi, sami świadczącym upewnili nadgrody y beśpieczeństwa, sami byli examinatorami, sami świadkami, słowem sami byli y Sądem y Stroną. Jeżeli zaś ktorykolwiek z Gminu kreskowego do wotowania powyższemi odgrożkami zgromadzonego świadczył za niewinnością Rabina, tego prześladować odkazuiąc się wszystkie słowa iego świadectwa nayścisleyszym Juramentem stwierdzać kazali, a przeciwnie wyznania złośliwych przeciwko Rabinowi pobłażane, remonstracyą Examinatorow zasilane, nadzieią przyszłych korzyści, y obietnicami wzmocnione, słownych swoich wyrazow za naydostateczniejsze dowody przyiętemi zostały.

Taki sposob przez Starokahalnych na ucisk Rabina wymyślony, a z krzywdą Prawa y Sprawiedliwości nieprzykładnie utrzymywany, mogłże co więcey w konsekwencyi przynieść, nad pewną krzywdę Rabina.

Jedni złością, drudzy interessem, inni zyskiem, a inni boiaźnią powodowani, niczego oszczędzić nie mogli, co tylko wymyślić na Rabina zdołali. Tym sposobem Starokahalni gwałtem y niesprawiedliwością Rabina samą tylko dopełnili gwałtowność y bunt przeciwko Zwierzchnictwu — Żażalił Rabin, ten postępek w Juryzdykcyi Trybunalskiey — Czytać.

1785. Februarii 6. d. Manifest Imieniem Rabina uczyniony —

Niezastanowiło y to gwałtowych przedsięwzięć Kahału. Nie czekaiąc na dozwolenie Xcia Jmci Woiewody Wileńsk: nieuważaiąc na Prawo Synagodzkie y słuszność, że Rabina w swoim Kahale sądzić nie mogli, poważylisię imieniem swoim, złożyć Pismo nieprawne, y niewolne, pod tytułem Dekretu. Czytać to ułożenie, w niestanności Rabina wydane.

1785. Februarii 6. d. w Oryginale Hebrayskim, z Kopią Polską.

Z tego Pisma sam gwałt, sama niesprawiedliwość okazuie się. Skarżą Rabina, a Imion skarżących niewyrażaią, owszem Delatorow w sekrecie zachowuią. Czynią go winnym wykroczenia; a istoty winy, w iakim punkcie, w iakiey okoliczności, czasie y mieyscu, niedowodzą. A to naywiększą iest racyą, że bez Rabina, w niestanności iego, sami Delatorowie y Oskarżyciele Rabina sądzili: Y lubo ze wszystkich uwag, nieprawość tego postępktu dowodzi się, poważył się iednak zbuntowany Kahał, odiąc dochody Rabinowskie do siebie, y one Abelowi do wybierania zlecić; a sam od podległości dla Rabina usunąć się.

Nieprzyzwoitość ta, y gwałt buntowniczy, doszedł do wiadomości J. O. Xięcia Woiewody Wileńsk. Ten Pan przychylaiąc się do słuszności y Prawa, Reskryptem swoim nazuaczył Synagogę Słucką, na rozpoznanie obiekcyi przeciwko Rabinowi złośliwie uformowanych,

1785. Marca 1. d. Reskryptu J. O. Xcia Woiewody Wileńsk: *Extrakt z Xiąg Podstarościńskich czytać.*

Za takowym Reskryptem, pozwał Rabin Kahalnych do Synagogi Słuckiey, iako do Sądu, y z Prawa Religii właściwego, y determinacyą Woiewodzińską naznaczonego; Lecz Kahał unikaiąc sprawiedli-

wiedliwości, nie stanął w tym Sądzie, Rabin zaś tyle chciał y szukał rozprawy, ile o niewinności swoiey był przeświadczony. Na iednostronne zatym Rabina zażalenie, wydała Synagoga Słucka Dekret in Contumaciam, znikczemniaiący wszystkie gwałtowności przez Kahał na Rabina rozciągnione, y kassuiący wszystkie ich układy, Pisma, y dzieła przeciwko temuż Rabinowi poczynione.

1785. Marca 15. dnia Dekret po Hebraysku pisany Synagogi Słuckiey, z Kopią Polską.

Lubo tym Dekretem nakazany powrot dochodow Rabinowskich dla Samuela do rozprawy, y lubo słuszność sama tego wyciągała, ażeby, przed dowiedzeniem winy nie był karany; nie zyskało iednak to żadney u przeciwnikow konsyderacyi, owszem większy smak znalazłszy w korzystaniu z cudzey własności, takowe dochody przy Abelu zatrzymali.

Chcąc zaś daley tę korzyść przeciągnąć, a Rabina spotwarzyć y w ciągły uwikłać proceder; do tey śmiałości posuneli swoie prześladowanie, że zaocznie udali przed J. O. Xciem Jmcią Woiewodą Wileńskim, iakoby Rabin nie chciał stawać w Synagodze Słuckiey, y przyiąć rozprawy; y przeciwnie wytłomaczyli, że Dekret niestanny na tegoż Rabina w Synagodze Słuckiey otrzymali.

Xiążę Woiewoda Wileński, w przekonaniu, że takowe doniesienie Kahalnych, iest zgodne z prawdą, usiłuiąc spokoyność dla Obywatelow y Mieszkańcow Zydowskich zbliżyć, wydał powtorny Reskrypt na Kommissyą partykularną, a pierwszy swoy zapis cofnął.

1785. Marca 19. dnia Reskrypt takowy w Kopii składa się.

Zamiar Xcia Jmci był, zbliżyć Stronom sprawiedliwość, y koniec gubiących na maiątku zatargow. Rabin też dążący do otrzymania sprawiedliwości w każdym Sądzie żądał rozprawy, aby prędzey niewinność swoią usprawiedliwił, Jle wewnętrznie zarzucić sobie nic niemogł, tyle był pewnym, że destynowany Sąd Kommissyi partykularney, od Prawa y słuszności nie odstąpi.

Obrot Starokahalnych y przeciwnikow Rabina, Kassą Kahalną do hoynych wydatkow zasilony potrafił przysposobić zręczności, do ucisnienia niewinnego Rabina. Kommisarze zaś tey partykularney Juryzdykcyi, dali Przewagę Jntrydze, y zemście nad niewinnością. Wszystkie żądania Strony przeciwney przyięte, pomyślnie rezolwowane; wszystkie zaś Prozby Rabina, do Praw y sprawiedliwości stosowne, do porządnego usprawiedliwienia się z złośliwey potwarzy przedsiębrane, nie znalazły mieysca w Sądzie Kommisyi partykularney.

Pobłażenie Sądu dla Gwałtownikow, umocniło złośliwie uczynione uprzedzenia, a ztąd wzniecało w nieinteressowanych boiaźń y oboiętność. Tym sposobem odięte zostały wszystkie Dowody Samuelowi, do ocalenia y ewinkowania swoiey niewinności.

Zważyć w tym przez szczegulność, skład Wyrokow Kommissyi partykularney.

Na pierwszym Terminie rozpoczęcia się tey Juryzdykcyi, zaraz początkowy wyrok, wyraźny uczynił dla Rabina narzut Sprawy. Starokahalni Synagogi Wileńskiey, chcąc mieć zasłonę, od wyiawienia szczegulnych ich czynności, wynieśli Aktorat, Imieniem całego Gminu, przeciwko Rabinowi. Gmin zaś, nigdy nie maiąc chęci do prawowania się z Rabinem, y nie widząc żadnych do tey pieni pobudek, owszem pewny a niepotrzebny uważaiąc wydatek, podał pismo zrzekaiące się Sprawy przeciwko temuż Rabinowi.

 binowi.

binowi; ztąd nastąpiła kontrowersya od Rabina, o eliminatę z Aktoratu takowego Gminu. Sąd Kommissyi partykularney, właśnie iakby zasilaiąc słabość Starokahalnych, Delacyą osobistą przeciwko Rabinowi utrzymuiących, nie raczył z Aktoratu eliminować, lecz dla zachodzącey oboiętności, ieżeli to było Pismo istotne od Gminu, przez Plenipotentow explikować się nakazał.

Nie było to żadnym Punktem, trudnym do rozwiązania, wyłączyć tych z Sprawy, ktorzy nie chcą mieć Sprawy; iakby dla wyrazu w Dekrecie położyć się pqwinnego, że Gmin zrzeka się Sprawy, nie wolno było, innym z tegoż Gminu, pod wyraźnym Juramentem swoim, łączyć się do Delacyi. Czytać takowy Dekret

1785. Apr. 7. dnia zaszły.

Na powtornym terminie z odwołania tychże Sądow przypadłym, stawał Rabin o dystynkcyą żałoby przeciwko onemu wyniesioney w punkcie zażądaney explikacyi względem Handlu przez iego wiedzionego, y w punkcie podaney prozby względem Rabinostwa iako Reskryptowi Xżęcia Jmci Woiewody Wileńskiego przeciwney. Lecz inaczey zdało się Ordynansowey Kommissyi postąpić. Więcey sobie przywłaszczała, niżeli przez pomieniony Ordynans czyli Reskrypt miała dozwoloney mocy; a istotnie mowiąc poznanie tego Reskryptu odłożyła do pryncypalney kognicyi niezastanawiaiąc się na tym, że przed rozpoczęciem Sądow swoich należało wiedzieć, do czego przez ten Reskrypt taż Kommissya obowiązaną była, y co do załatwienia, iey zalecono.

Nieuznawszy więc potrzebney dystynkcyi, poczytała y to za grzech Rabinowi, że handel prowadził, a ztąd decyduiąc z Jnstancyi Staro-Kahalnych na tymże Rabinie komportacyą, nakazała razem złożenie Ausztuchow y Regestrow handlowych. Czytać tenże Dekret fol. 6. co do nieuznaney dystynkcyi, a fol. 10. co do nakazaney komportacyi. Reskrypt zas Xżęcia Jmci że względem Urzędu Rabinostwa nie poddał pod moc y rozpoznanie Kommissyi, lecz owszem Kahalnych do kluby posłuszeństwa przyprowadzić zalecił, y że o handel przez Rabina z iego obrotow wiedziony, nie dał Sprawy, wyrazy w tym Reskrypcie zawarte naydostateczniey przekonywaią.

Słowa Reskryptu „Ku zaspokoieniu wynikłym ztąd między Kahałem y Rabinem zawziętościom, ku roztrząśnieniu z tegoż zrzodła z obu stron zażaleniow, ku wyexaminowaniu y nadgrodzeniu szkod, y krzywd, komukolwiek przez ktorąkolwiek Stronę udziałanych, ku przywroceniu Synagogi Wileńskiey do klub należytey dla Zwierzchności swoiey obserwancyi, y ustanowienie wedle dawnych Praw y zwyczaiow dobrego porządku &c. „

Z tey tedy Ordynacyi przez Xięcia Jmci Woiewodę Wileńskiego wydaney pokazuie się to; że Kommissya zachować się wedle dawnych Praw y zwyczaiow powinna była. Przypomina się w tym mieyscu powyżey złożony Dekret Kongressowy Synagodzki, że o przestępstwa Rabina potwarnie przez Staro-Kahalnych zarzucone iako w Materyi Duchowney względem niezachowania obowiązkow Religii, w Synagodze przez Rabina obraney Rosprawa właściwa; że w rzeczy Dekretem Kompromissarskim w R. 1777. ostatecznie między Stronami zaszłym zaczętey y rozsądzoney, kognicya Sądowi Kommissarskiemu nie dozwolona y że tenże Dekret Kompromissarski Assekuracyą przyznaną utwierdzony, przez

Strony

Strony żadnym punktem ani zażaleniem nie cofniony, owszem przez Lat kilka skutecznie exekwowany, będąc podług Prawa nieporuszoney mocy dziełem, nie został przez Xżęcia Jmci naymnieyszym podobieństwem tknięty. A przecież Sąd Kommissyi zaiął y to niewolnie pod rozpoznanie swoie, czytać do tego przypadku Dekret na Karcie 13.

Ta ciekawość Kommissyi względem całego życia Rabinowskiego przestąpiła obręby mocy sobie nadaney, a naruszaiąc Dzieło Kompromissu nieporuszenie trwać powinnego, niemogła niesprawić Rabinowi boiaźni, y przewidzenia następuiącego dla iego ucisku. Skutkiem się to natychmiast ziściło, gdy taż Kompromissa Moyżesza Leybowicza Pisarza y Chama Leybowicza Szkolnika spokrewnionych z starym Kahałem za dobrych świadkow do Examinu przeciwko Rabinowi uznała. *Czytay Dekret Fol: 14.*

Rozciągaią daley Kompromissa nieprawne swoie dzieło powtornie zażądaney Eliminacy Gminu zrzekaiącego się z Rabinem Sprawy nieuznała, lecz tylko do pierwszey swoiey Rezolucyi odwołała się, Czytać w tey mierze Dekret w Excerpcie drugim na karcie pierwszey. Rezolucya w pierwszym Dekrecie na żądanie Gminu eliminatę, taka nastąpiła: że Gmin powinien obrać Plenipotentow, a w drugim terminie gdy iuż plenipotenci o Eliminatę dopraszali się, do poprzedniczego swoiego wyroku stosował się iakby to było iedno, nakazać Gminowi mieć Plenipotentow, co eliminować tenże Gmin z Aktoratu. Niby to nieznacznie kazała Kommissya niechcącemu Gminowi mieć Sprawę dla tego, żeby Staro-Kahalnych ocalić od osobistey dla Rabina odpowiedzi. Zasileni względami Sądu Staro-Kahalni wszystkie swoie usilności obrocili na obarczenie Rabina. Do uznaney przez tenże Sąd jnkwizycyi postawili Swiadkow iednych Przeciwnikom Rabina skoligaconych drugich w przymierzu z Sobą przeciwko Rabinowi będących; a przecież Kommissya tych świadkow za dobrych przyięła, Czytać o tym Dekret na karcie 10.

Przez szczegulność przeciwko każdemu Swiadkowi: Nochin Hirszowicz podany za Swiadka iest to ieden z przeciwnikow Rabina, ktory na utrzymywanie przeciwko temuż Rabinowi Delacyi, wydał od siebie Plenipotencyą do Sprawy. *Drugi* Hirsz Azikowicz także Aktor Sprawy y Pretensor do Rabina o Rubli 18. y Czer: Złł. 4. probuie się to z Jnterrogatoryow od Kahału podanych. *Trzeci* Nochim Chaimowicz Teść Judela Uryaszewicza, ktory w komplecie buntu przeciwko Rabinowi w R. 1785. zgromadzonego znaydował się. Wnosić zatym sprawiedliwie można, że Teść za Zięcia dobrze zaświadczy. *Czwarty* Berko Beniaminowicz Syn Beniamina rownie liczbę buntownikow kompletuiącego, spodziewać się należy, że więcey interes Oyca niżeli Rabina w swoim preświadczeniu ważył. *Piąty* Jochyeł Beniaminowicz podobnie Syn Beniamina, rowney obiekcyi iako y Brat iego Berko podlega. *Szosty* Chaim Zelmanowicz Syn Zelmana w Aktoracie wyrażonego. *Siodmy* Wulf Jszorowicz Synowiec rodzony Faywisza Rafałowicza, rownie w aktoracie znayduiącego się. *Osmy* Moyżesz Abramowicz Oyciec Samuela Jckowicza, y Abrahama Josielowicza w Aktoracie przeciwko Rabinowi będących. *Dziewiąty* Dawid Leybowicz Brat stryieczno rodzony Samuela Moyżeszowicza. *Dziesiąty* Uryasz Abramowicz, Brat Stryieczno rodzony Jcka Gabryelowicza: *Jedynasty* Oszer Kałmanowicz Klaczko, Oyciec Leyby y Szwagier Perca, ktory sądził Rabina, y

ktorzy są w Aktoracie wyrażeni. *Dwunasty* Leyser Hesselowicz Szwagier Judela sądzącego Rabina. *Trzynasty* Aron Szlomowicz, Brat Stryieczno rodzony Eliaszą Leyzarowicza, ktory sądził Rabina. *Czternasty* Josiel Kiwielowicz uczęstnik Sprawy przeciwko Rabinowi.

Oprocz Praw Kraiowych, ktore powinowactwem złączone Osoby od Swiadectwa usuwa, szczegulne iest Prawo Synagodzkie, czyli Konstytucya Zydowska z Biblii wyięta do Konstytucyi Jerozolimskiey wprowadzona na karcie 33. Rozdział 4. Ze ani Ociec Aktora, ani Syn, ani Szwagier, ani Zięć, ani Teść, ani Stryi, ani Synowiec, ani Brat świadczyć nie może, ani za Aktorem ani przeciwko Aktorom Kolligata swoiego.

Ta ustawa powinna być złożona przez Starozakonnych, iako Akta Synagodzkie u siebie maiących.

Nie zastanowiło to wszystko bynaymnicy Sądu Kommissarskiego. Więcey podobno Kommissarze mieli usilności znosić Strony do rozprawy przed sobą, niżeli sprawiedliwość skrzywdzonemu domierzyć; Reskrypt Xiążęcia Jmci przestąpili, więcey sobie nad zamiar onego władzy nadali, Sprawę Kompromissem ostatecznie rozsądzoną rezuscytowali, rzecz względem Rabinostwa nad zamiar onego sobie przywłaszczyli, Gminowi gwałtem sprawę mieć przeciwko Rabinowi nakazali, Zrzczenia z Procederu od tegoż Gminu nieprzyięli, kalkulować się z handlu niewiadomo za iakiem Prawem, y na iakiskoniec kazali, gwałtownie do nagłey rozprawy obowiązuiąc, czasu do przysposobienia przywzoitey obrony niedozwolili, wskazami, y winami Pieniężnemi nayniesłuszniey obarczyli y cały zamiar swoy do naywiekszey uciążliwości dla Rabina okazali.

Ze niemal cały Gmin, niechciał mieć Sprawy przeciwko Rabinowi, y że Plenipotentow do zrzeczenia się tey Sprawy tenże Gmin obrał składa się na to Sztuk Siedm Plenipotencyow przez tęż Kommissyą konnotowanych, mimo to iednak Sąd Kommissarski dla pisania się kilkadziesiąt Osob z Gminu przez Stary Kahał zbuntowanych całego Gminu zrzekaiącego się Sprawy, z Aktoratu nie eliminował, a tym samym tey kupie buntownikow z gminu wybraney, a zysk sobie z uchwał buntowniczych obiecuiącey, ogoł y całość Gminu przyznał. Widząc Samuel Wigdorowicz złamane wszystkie Prawa, zboczoną Sprawiedliwość, a ztąd ucisk dla siebie nagotowany, lubo z przedłużeniem Rozprawy, musiał iednak cofnąć się od tak uciążliwego Sądu. Podawszy więc od siebie Pismo do Sądu oświadczył udać się do J.O. Xcia Jmci o potrzebną Sprawiedliwość.

1785. Junii 3. dnia Czytać to Prawo od Rabina podane

Wysłuchawszy Xiążę Jmść sprawiedliwego przełożenia ze Strony Rabina, a z niego y z złożonych Dekretow Kommissyi partykularney, przeświadczywszy się o ucisku nad Rabinem rozciągnionym, uznał to dzieło Kommissarskie za nieważne y zboczne od reskryptu swoiego. Cofnął zatym y wstrzymał przeznaczone onym skutki y cały wyrok skassował, bo Elekcyą Kahału przez Kommissyą ustanowionego podniosł, a pierwszych Kahalnych do Elekcyi Urzędow swoich przywrocił, Sprawę zaś przeciwko Rabinowi od Starokahalnych uformowaną do Synagogi Słuckiey na rozpoznanie odesłał. Składa się Reskrypt

1785. Junii 12. dnia wydany.

Słowa Reskryptu: „Ponieważ stary Kahał Wileński na podanę za„skarżenia na Samuela Wigdorowicza Rabina swego, iakoby

„tenże

"tenże Rabin nie miał dostarczaiących powołaniu swemu Nauk-
"y nie według Religii zachowywał się, rozprawę o to w Są-
"dzie Duchownym Synagogi Słuckiey przez Reskrypt moy na
"dniu 6. Marca, Roku bieżącego w Lebiedziowie datowany,
"maiąc naznaczoną, pomimo Pozwy przez tegoż Rabina sobie
"wydane y termin przez Synagogę Słucką do stawania naznaczo-
"ny nie tylko do rozprawy nie stanął, a przez to oczywiście
"przeciwko Zwierzchności y władzy moiey Woiewodzińskiey
"popełnił niepossłuszeństwo, ale też rożne Edykta swoie z uymą
"Prerogatyw Rabina przerzeczonym Reskryptem moim zawaro-
"wanych promulgować ważył się, a przez to rownie przeciwko
"powadze moiey rebellizuiącym się okazał, y winie w pomie-
"nionym tylekroć Reskrypcie założoney ulegać zasłużył. Przeto
"ażeby tenże stary Kahał do rozprawienia się z Rabinem swoim
"względem zarzutow przeciwko niemu czynionych, y ogolnie
"względem tego wszystkiego co się ich Obrządkow, Praw, y
"Religii tycze, przed Synagogą Słucką nieodwłocznie stawił się,
"y wszelkie Edykta przeciwko Rabinowi promulgowane odwo-
"łał, podniosł, y skassował, ninieyszym Reskryptem pod winą
"w poprzedzaiącym Reskrypcie pod datą 6. Marca założoną,
"przykazuię." Bliskie więc przekonanie, że Kommissya Reskry-
ptowa w zbocznych wyrokach swoich podniesioną została. y że
Staro-Kahalni nic więcey przeciwko Rabinowi nie dowodzili,
iak tylko niedostateczność Nauk y niezachowanie się podług Re-
ligii. Nigdy w ciągu całego Procederu od R. 1767. zaczętego
na Kompromissie Assekuracyą utwierdzonym ukończonego, oraz
po tymże Kompromissie w szczegulnych zaskarżeniach promowo-
wanego, skargi czyli rzeczy o punkta Hesselowskie nie mieli,
lecz tylko powstaiąc przeciwko temuż nieporuszonemu Dekre-
towi do utrzymania Punktow w R. 1767. gwałtownie na Rabina
narzuconych, a zaszłym Kompromissem skassowanych, skargę
swoią stosowali, a poźniey dopiero obrot uczyniwszy, Kwestyą
względem Punktow Hesselowskich utworzyli; składa się do prze-
konania Kopia Pozwu po Rabina Wileń: przed Sąd Reskrypto-
wey Kommissyi wyniesionego.

Na wszystko iednak maiąc Samuel Wigdorowicz dostateczne dowody, chciał tylko znaleść taki Sąd, ktoryby nieinteressowanym będąc, stosownie do Praw, Sprawiedliwości, y nieparcyalnego przekonania, ostateczną uczynił definicyą.

W tym zamiarze przedsięwziął swoy wyiazd do Synagogi Słuckiey powyższym Reskryptem na rozprawę naznaczoney, y w ciągu podroży swoiey znayduiąc się w Nieświeżu, miał za rzecz powinną prezentować się J. O. Xciu Jmci Woiewodzie. Znalazł w tym mieyscu y przeciwnikow swoich. Ta przytomność obu Stron przed J. O. Xciem Jmcią Woiewodą Wileńskim zdarzona, nowe sprawiła w Xiążęciu Jmci determinacye. Zdało się poprzedniczy swoy Reskrypt do Synagogi Słuckiey Sprawę odsyłaiący wstrzymać y cofnąć, a natomiast Sąd inny przeznaczyć. Jakoż szczegulnym swoim Reskryptem mieysce w Mieście Mirze naznaczył, y Sąd Zydowski z trzech Rabinow udzielnie wyznaczyć się maiących, y z czterech Przyiacioł, po dwoch od każdey Strony wybrać się powinnych, z ostrzeżeniem, aby w żadney pokrewności z żadną stroną nie byli, determinował. Na przekonanie wypisuią się wyrazy tego Reskryptu: "Przychylaiąc się "do prozb Starozakonnego Samuela Wigdorowicza Rabina Wi-

„leńſkiego, tudzież Zydow Starſzych Starego Kahału w Roku „teraźnieyſzym ſkończonego, Kweſtye o niezachowanie Religii, „y niedoſtateczność Nauk Rabinowi ſwemu zarzucaiących, Sąd „im w Mieście ſwoim Mirze na Dzień 4. 7bra przed trzema „Rabinami odemnie wyznaczyć ſię maiącemi, y czterma także „Przyiaciołami Zydami po dwoch od każdey Strony wybrać ſię „maiącemi, byleby ludźmi cnotliwemi, obcemi, nie z Miaſta „Wilna, y pokrewności żadney według ſtopniow ich Prawami „ukazanych, ani z Rabinem, ani z rozprawuiącemi ſię nie ma- „iącemi, ſkładam y ſtanowię, &c. y wſzelkie ich Kweſtye, „ſzczegulnie co do Religii, ułatwić obowiązani zoſtaną, &c." na dowod większy czytać takowy Reſkrypt.

1785. Aug. 3. Dnia wydany.

Na wyznaczonym terminie ziachali ſię trzey Rabinowie od Xcia Jmci na tę Sprawę deſtynowani. Staro-Kahalni zaſilaiąc ſwoią nieſłuſzność, ſtarali ſię y w tym mieyſcu mieć parcyalnych dla ſiebie Sędziow. Nad zamiar Reſkryptu oſtrzegaiącego, ażeby pokrewnością złączony, żaden do ſądzenia nie należał; ſprowadzili Symcha Morduchowicza Brata Stryiecznego Borucha Markowicza Obywatela Wileńſkiego, ktory ile niewątpliwie ieſt zkoligacony z przeciwnikami Rabina, tyle do zaſiadania w tym Sądzie podług Praw y przerzeczonego Reſkryptu nie był wolny y mocny. Plenipotenci też Rabina Wileńſk: potrzebną oſtrożnością przeciwko obrotnym nieprzyiaciołom Samuela powodowani, użyli Zydow Mirſkich do podania temuż Symchowi podług uſtaw Synagodzkich Obwieſzczenia, czyli Obmowy przeciwko temuż Szymchowi; ſkłada ſię na to

1785. 7bra 5. dnia takowe Obwieszczenie po Hebraysku piſane z kopią Polską.

Mimo tę Prawną obiekcyą y z Reskrytem Xcia Jmć zgodną, poſunął się Szymcha do Sądzenia, sama iego chęć y skwapliwość nie może nie obwiniać o parcyalność. Dway zatym ze strony Rabina Przyiaciele użyci, niewidząc zupełnego kompletu z Zamiarem Xcia Jmć Woiewody zgodnego, nieośmielili się składać tego Sądu.

Trzey iednak Rabinowie powodowani więcey pobudkami sobie wiadomemi, niżeli mocą Reskryptu, poważyli się, z dwoma tylko iednostronnemi Przyiaciołmi, a mianowicie z Symchą niemogącym znaydować się w tym Sądzie zracyi pokrewieństwa, ośmielili się sprawę do rozpoznania swoiego przyiąć; Złożyli Dekret taki, iaki tylko iednostronność y parcyalność złożyć umie. Przywłaszczyli także sobie kwestye Reskryptem nie zaięte, y pod ich rozpoznanie niepoddane to iest: wdali się w definicyą, Sądu Kompromisarskiego, Assekuracyą, przyznaną utwierdzonego, ktorego dotknąć się nie mieli moy; uformowali nową kwestyą o punkta Hesselowskie, o ktore skargi nigdy w całym Procederze, ani w Reskryptach Xcia Jmć nie zaiętą Sraro Kahalni niemieli, y tak arbitralną złożywszy Juryzdykcyą, naynieprawnieysze, a od sprawiedliwości, Prawa y słuszności dalekie złożyli dzieło.

1785. 8bra 17. dnia Składa się Dekret in Oryginali z Kopią Lubo ci Rabinowie niemieli mocy tknąć się rzeczy Kompromissem ostatecznie ukonczoney, odważyli się iednak wdać się w Definicyą nieporuszonego Dzieła. W racyach swoich do naruszenia Dekretow Synagogi Grodzień: Kompromissem utwierdzonych przez dwie Synagogi aprobowanych, od całego Kahału y Gminu Wileń: akcepto wa-

ptowanych, assekuracyą przyznaną umowionych, położyli to suppositum; iż gdyby Synagoga Grodzień: miała przed sobą Rotę wykonaney przez Rabina gwałtownie przysięgi, niemogłaby nigdy uwolnić iego od tego Juramentu, chociaż ten wniosek tyle iest nieważny y niedostateczny, ile Dekret Kompromissarski pod rozpoznanie tych Rabinow nie podpadał, iednak y na to składa Rabin udzielne swiadectwo od trzech Żydow wydane, że taż Rota Juramentu była w Synagodze Grodzień: prezentowana.

1785. 8bra. 9. dnia Zaświadczone po Hebraysku z Kopią producitur.

Nie warte to Dzieło żadnego względu y konsyderacyi, iako odstępne od Prawa, Reskryptow, y wszełkiey Sprawiedliwości, nastałe. Przez szczegulność iednak rozważenia, iaśniey y dowodniey nielegalność y bezdowodność tego układu okazuie się. Nie mogąc nic pewnego w zaskarżeniach Staro-Kahalnych znaleść przeciwko Rabinowi, ani też przekonać się o winie z Religii iemu zadaney, wzięli za obiekt Sprawy Punkta Boruchowskie, ktore Hesselowskiemi nazwawszy, przywiązali obowiązek do Rabina na ich wypełnienie.

Że ta Kopia Punktow Boruchowskich, będąc prostą tylko podług Prawa minutą, nic znaczyć nie może, lecz bardziey nie może być istotą Punktow Hesselowskich, ktore Rabinowi do zachowania należącemi być dowodzą.

W Punktach Hesselowskich, Rabinowstwo tylko do lat trzech zamierzone, y rozprawą z Kahałem w własney Synagodze naznaczona; a ta pokazuie się, że Hessel był dożywotnim Rabinem, y że z nim prawować się Kahałowi nie w własney, lecz obcey od upodobania iego obrać się maiącey Synagodze, Prawo postanowiło. Przypomina się w tym mieyscu Dekret 1720. Roku, Kongressu Synagodzkiego wyżey cytowany.

Druga racya y Punkt Sprawy, że Dekreta Synagogi Grodz: przez Dekret Synagogi Pińskiey są zniesione; oprocz tego przekonania, że wszystkie Tranzakcye od R. 1767. nastałe, do daty Kompromissu są ułatwione, y tymże Kompromissem nieporuszonym obięte y rekognoskowane; uważyć należy, że takowy Dekret Synagogi Pińskiey iest zaoczny, y przeciwko Approbatom dwoch Synagog, na Dekreta Synagogi Grodzieńskiey zaszłym, nic znaczyć podług ustaw Synagodzkich niemogący. A nastanie tego Dekretu, y zaoczne wyiednanie, przypisać należy Starozakonnemu Gruszce, bywszemu Syndykowi Wileńskiemu, a wiernemu Promotorowi y Pomocnikowi wszystkich na Rabina potwarzy y prozekucyi. Jego to iest Dzieło, że w układney minie y postaci spokoyney, ma szczęśliwy przymiot wzniecania między ludźmi kłotni y niespokoynościow. Podłą nadgrodę, a z ucisku niewinnych, wyłączoną przekłada nad względ słuszności, wiekiem iego rządzić y miarkować powinney.

Cała zaś dalsza tego to mniemanego Dekretu osnowa, w przytomności y staraniu Starozakonnych Oszera Kałmanowicza Klaczki, Abela Wołfowicza, Zelmana Chaimowicza, y Eliasza Leyzerowicza zebrana, iako zręczności ich, iest niewątpliwym Dziełem, tak nic słusznego na stronę Rabina nie zawiera. Oni to wykoncypowali Kwestyą o Punkta Hesselowskie, względem ktorych iuż powyżey Demonstracya nastąpiła, iż są Punktami Boruchowskiemi. Oni tedy w tey mierze przestępuiąc obowiązki Punktow Elekcyinych, zasłużyli z osobistości swoiey na skutki Kompromissarskiego Aktu, y za onym nastąpioney Asekuracyi, to iest:

 że

że powinni Rabinowi zapłacić 30,000. Zł. za naruszenie iego spokoyności y Zapisu.

Tę obiekcyą przeciwko Rabinowi wynalazłszy, na niey tylko całą Sprawę zakończyli, a zadanych Rabinowi przestępstw w Religii y niedostateczności Nauk nie dowiedli, bo Dekret w Mirze złożony ten Punkt wziąwszy za Artykuł Sprawy, obrocił w materyą Sądu, a w zaskarżeniach Reskryptami do rozsądzenia zaleconych nie czyniąc żadnego wyroku, tym samym Rabina niewinnym być uznał.

Po złożeniu tego nieprawnego Dzieła, widząc samą niesłuszność Przyiaciele ze Strony Rabina przez Reskrypt Xcia Jmci obrać się dozwoleni, a do kompletu bez nich być niemogącego, nie wezwani, znaleźli słuszną pobudkę wydać na piśmie swoie uwagi przeciwko nieprawności pisma przez Rabinow złożonego. Ich uwagi bardzo są zgodne z istotą Sprawy, a stosowne do Prawa y Sprawiedliwości, ktore w Dacie

1785. 8bra 20. Dnia czytać.

Przyszła nakoniec ta Sprawa przed obecność J. O. Xcia Jmci Woiewody Wilensk. Widział ten Pan ucisk Rabina, a przemoc Staro-Kahalnych nad nim rozciągnioną. Bliższe iednak interessa Osobę iego zatrudniaiące, niedozwoliły samemu weyrzeć w spor ten nieszczęśliwy. Nakazawszy przed sobą rozprawę, wyznaczył Osoby do rozważenia stosowanych przeciwko Rabinowi skarg, y do przyięcia należney od tegoż Rabina ewazyi. Nieszczęśliwy ucisk na pognębienie niewinnego Rabina wysilony, przykrą dla niego y w tym mieyscu przyniosł koley. Remonstracye Staro-Kahalnych przez ręce do uszu słuch przyniosły, a przeciwnie czysta niewinność Rabina usilnością Staro-Kahalnych zaćmioną została. Zawiodł się w tym Punkcie Xże Jmć na właswey ufności, a Rabin nieszczęśliwą stał się ofiarą przemocy y zemsty Staro-Kahalnych. Zdało się destynowanym od Xcia Osobom przychylić do racyi w mniemanym Dekrecie Rabinow wyrażonych, y te przyczyny przełożyć przed Xiążęciem Jmcią za naymocnieysze fundamenta. Nie miał iuż wtenczas Rabin wolności tłumaczyć się przed Xięciem ze wszystkich okoliczności Sprawy, kiedy Xiąże w mniemaniu, iż dobrał słuszne y sprawiedliwe Osoby, ich definicyą podpisać miał tylko czas wolny. Bez dowiedzioney winy został Rabin ukarany, y od Urzędu oddalony.

1785. 9bra 29. Dnia w Nieświeżu datowany przez Xiążęcia Jmci Woiewodę Wileńskiego podpisany, składa się w Excerpcie Dekret.

Tym Dekretem odsądzony Rabin od Urzędu, nie znayduie słusznego przekonania, za coby takowy rygor na iego mogł być rozciągniony, nic w nim szczegulnieyszego nie zawiera się nad wyrazy y treść Dekretu przez Rabinow w Mirze złożonego. Skład tego Dekretu, iako też y Mirskiego Pisma zaymuie te Punkta, ktore pod żadną Kwestyą podciągane być nie mogą; zawiera omylne nad wyrazy poprzedniczych Reskryptow o istocie Sprawy definicye; przez szczegulność to do rozważenia podaie się,

Sprawa od R. 1767. przeciwko Rabinowi utworzona była ta, że Kahał Wileński podniosszy bunt przeciwko Rabinowi swoiemu, usiłował gwałtem mu narzucić Punkta uciążliwe do exekwowania uymuiące iego Prerogatywie y dochodom, niszczące punkta przy Elekcyi na Rabinowstwo dobrowolnie przyięte y postanowione. Wtenczas Kahał nie stosował żadney do Rabina skargi

o

o nie zachowanie Punktow Hesselowſkich, lecz ſzczegulnie miał rzecz do narzucenia punktow, na Rabina przez ſię ułożonych. O ten gwałt rozpocząwſzy Rabin w Synagodze Grodzieńſkiey proceder, ſłuſznie uzyſkał podnieſienie y ſkassowanie tych wſzyſtkich gwałtownych czynności. Dwie dalſze Synagogi approbowały te Dekreta, Kahał y gmin Wileńſki dobrowolnie one Dokumentami akceptował. Naoſtatek Kompromissem dobrowolnie złożonym y przyiętym oſtatecznie we wſzyſtkim Strony ſporow ſwoich zakończenie otrzymały, y naoſtatek ten Kompromis Dokumentem przyznanym Assekuracyinym od Kahału Wileńſk wydanym, zoſtał utwierdzony.

To tedy Dzieło y przez wzgląd na dobrowolność, y przez uwagę na moc Praw nie mogąc być nigdy poruſzonym, nigdy przez Sąd ani Woiewodziński, ani żadney inſzey Kraiowey Juryzdykcyi nadwątlonym być nie może. W ciągu zaś całego tego Procederu Kompromissem ukończonego Punkta Hesselowſkie nie były nigdy obiektem Sprawy. Jeżeliby zaś ta Kweſtya nowo przez Staro-kahalnych wymyślona przeciwko zaſzłemu w Sądach Kommissyi Reſkryptowey Procederowi, przeciwko wyrazom wſzyſtkich Reſkryptow uformowana, mogła właściwie znaydować mieyſce u Sądu Woiewodzińſkiego, tedy przyſtoſowanie tych Punktow Hesselowſkich do obowiązkow Rabina, nie może iego obwiniać w przeſzłości, iako Dekretem Kompromissarſkim nieobowiązanego do exekwowania onych, lecz tylko ſłużyć powinneby do zachowania na przyſzłość, a zatym nie był to Punkt do odſądzenia Rabina od Urzędu, kiedy Rabin pierwſzykroć ieſzcze u Sądu Woiewodzińſkiego uſłyſzał od Kahału żądanie, ażeby do podległości tym Punktom był obowiązany.

Sprawa zaś po Dekrecie Kompromissarſkim y Assekuracyi przyznaney, nie inſza była y ieſt, tylko w tey pryncypalney oſnowie: że Rabin nie ma doſtarczaiących w ſobie Nauk, że nie zachowuie ſię podług uſtaw Religii ſwoiey, że przebierał dochody, y że do nienależnych Sądow nad moc ſobie pozwoloną interessował ſię. Przekonywaią o tey prawdzie wſzyſtkie poprzednicze Reſkrypta, zaſzły w Sądach Kommissyi Reſkryptowey Proceder, y wynieſione do tego Sądu Załoby.

Co do pierwszego Punktu względem niedostateczności nauk nie tylko że Staro-Kahalni żadnego przekonania nieprzynieśli, ale nawet iuż daley popierać tey potwarzy nieśmieią, y ta obiekcya ani przed Delegowanemi od Xcia Woiewody iest dowiedziona, ani też w Dekrecie znayduie się być rezolwowaną, a zatym przywraca Samuelowi Wigdorowiczowi istotę tey wartości y nauk w Zakonie swoim dla iakich został wezwany na Rabinowstwo, bo też w końcu destynowane od Xiązęcia Jmci Osoby ani naganić ani pochwalić Samuela w tey mierze niemogły.

Co do drugiego Punktu Że niezachowuie się podług ustaw Religii swoiey; Rownie y w tey skardze nieznayduie się Samuel Wigdorowicz być przekonanym, ani też Sąd znaydzie iakikolwiek w tey okoliczności przeciwko iemu dowod; Lecz y tę obiekcyą krotko rozważywszy, nastąpi przekonanie, że ten artykuł rownie iak y poprzedniczy, niemoże służyć za racyą do odsądzenia od Rabinowstwa. Wszakże Rabin lubo iest starszym w Kahale co do pierwszości, nie wyłącza się iednak z podległości Duchownym swoim ustawom y obowiązkom Religii. Jego wykroczenie w Duchowieństwie tyle znaczy, co wykroczenie partykularnego Zyda; a zatym gdy-

by był przekonany o iakowe wykroczenie w Duchowieństwie, powinien być Duchownie karany, bo iak tytuł y prerogatywa Rabinowska niewyłączyła Samuela od podległości Religii, tak tenże tytuł zasłaniać iego nie może od kary z ustaw Religii wypadaiącey, Zrąd tedy wypada ta uwaga, że znalazłszy Rabina w tey mierze winnym, można go było ukarać moralnie czyli Duchownie, a nie używać tey odstępney przyczyny, za racyą do odsądzenia od urzędu.

Trzeci Punkt że Rabin przebierał dochody: Iest to równie obiekcya potrzebuiąca dowodu, a do dowodu incapacitatis w Urzędzie niesłużąca. Jeżeli Rabin nad opisane dla siebie y Prawem dozwolone Prowenta, podwyższał iakowe importancye, iest to Sprawą cale ordynaryina y cywilna, y ieżeli tylko w tey mierze o zabor mogłbyby być przekonanym, tedy bliska y porządna z niego nastąpuie satysfakcya, ażeby oddał to, co nienależnie zabrał. Bez doświadczenia, bez przekonania w iakiey wielości, w iakim czasie y z iakiego rodzaiu importancyi przebor uczynił, bez uprzedzoney podług Prawa w tey mierze Inkwizycyi, czyli istotney weryfikacyi, bez wyświecenia wielości przeboru, w ogulnym znaczeniu osądzono tegoż Rabina być Przebórcą. Iaka pewność że Samuel Wigdorowicz był zdolny z pod mocy y władania Kahalnych odbierać do siebie nienależne importancyie. Kahał potrafił dobrowolnie dla Rabina naznaczone, y nieporuszonemi opisami upewnione dochody zatrzymać, y arbitralnie do swoiey przywłaszczyć korzyści, a nie byłby zdolny odiąć się y odmowić niesłusznemu Rabina względem przeboru żądaniu. Z doświadczenia teraźnieyszego cale się ta pewność wyświeca, że Rabin swoiey własności nie może od Kahału odebrać, a Staro-Kahalni nie oddaiąc właściwey iemu należności, nie mogą skarżyć o przebor bez zawstydzenia się przed Powszechnością, y w swoim wewnętrznym uczuciu.

Zastanowić się dopiero iaki wyrok w Dekrecie Woiewodzińskim w tey okoliczności nastąpił: Punkta Elekcyine wszystkie te dochody dla Rabina upewniły, iakie tylko wszystkim innym Rabinom Synagodzskim dozwolone y właściwe ze zwyczaiu były, a Dekret Kompromissarski w R. 1777. nastały, czyniąc ostateczne między stronami umiarkowanie, gatunek, rodzay y wielość dochodu dla Rabina przeznaczył, czego tedy w tym zdarzeniu trzymać się istotnie należało, Sąd Woiewodziński nie uważał. Ieżeli przychylić się do punktow Elekcyinych, to Rabinowi więcey Dochodu przychodzi, niżeli Dekret Kompromissarski zamierzył, ieżeli zaś stosować się do zamiaru Dekretu Kompromissarskiego, y według onego ograniczać Perceptę Rabina, tedy uchylaiąc się od Punktow Elekcyinych, przyznać moc Dekretowi Kompromissarkiemu należy.

Destynowane od Xcia Osoby chcąc niby skassować Dekret Kompromissarski poruszyć się podług Prawa niemogący, stosuiąc się w iednym punkcie do tegoż Dekretu Kompromissarskiego, tym samym moc y ważność onemu przyznali. Czytać w tey mierze Dekret Woiewodziński na karcie czwartey.

Co do czwartego Punktu Ze Rabin nienależnie do Sądow nad moc sobie pozwoloną interesował się. Podobna do wyższych Rezolucyi daie się w tey skardze odpowiedź, że przeciwko oparciu się Kahału całego, ieden Rabin nic znaczyć nie może, i że Iego głos iedną tylko zawieraiąc kreskę, nigdy nie był zdolny większości głosow utłumić. Naostatek mogąc Kahał gwałtownie y nienależnie sądzić Rabina, iakże

śmie

śmie skarżyć się, że nie miał wystarczaiącey mocy do zaprzeczenia Rabinowi tego, czego mu słusznie dozwolić nie był powinien. Wypada więc konkluzya, że w dowiedzeniu tey skargi przez Staro-Kahalnych potrzebne tylko było wyszczegulnienie y opisanie, w iakich Sprawach pro futuro może Rabin legalnie zasiadać. A zatym rowny wniosek, że ta skarga choćby nayistotniey była dowiedziona, nie może iednak służyć za argument do odsądzenia Rabina.

Dalsze zaś czernidła przeciwko Rabinowi wymyślone, mianowicie, o braną korrupcyą, o fałszywe promulgowanie Dekretów czyli przeistoczenie onych, o nieprzykładne zachowywanie się na Sądach, iako zawieraią Sprawę uczynkową, tak szczegulnieyszego wyciągaią dowodu y przekonania. Destynowane od Xcia Jmci do rozważenia tey Sprawy Osoby Relacyą Staro-Kahalnych za naypewnieysze przekonanie przyięły. Prawo Statutowe w artykule 19. Rozdziału 4. zawarte przeznacza to naywyraźniey, ażeby w Sprawach uczynkowych skarga zaniesiona mieysce, czas, y okoliczności miała wyrażone. Słowa prawa = „Gdy o co Skrutynia, „a ktoremu o gwałt, boy, Grabież idzie, a Powodowi mieysca „gdzie się co stało roku, miesiąca, y dnia ieśliby nie dołożył, na „takowy Pozew Strona niepowinna odkazować.

Mimo to prawo zdało się destynowanym od Xcia przychylić na stronę Staro-Kahalnych, y w narzucie złośliwey skargi przeciwko Rabinowi gwałtowników bliższemi do Juramentu uczynić, chociaż podług Prawa Rabinowi ten odwod naznaczyć należało. Trzy są racye w Prawie Statutowym w artykule 77. Rozdziału 4. dowodu przeznaczone: Pismo, swiadki y Jurament. Nie mieli, nie maią y mieć nie mogą Staro-Kahalni żadnego Pisma na wsparcie swoiey potwarzy, nie dowiedli tego przez Inkwizycyą czyli przez Swiadki; Pozostał tylko ostateczny dowod z prawa dozwolony Jurament. Kto tedy był bliższym do tego dowodu w nieznaydowaniu się innych? Prawa wszystkie Kraiowe, a szczegulniey Konstytucya 1519. roku naucza, że oskarżony bliszszy iest do przysięgi w odwodzie, niżeli skarżący. A przecie użyci od Xcia Jmci do zadefiniowania Sprawy gwałtownikom y Buntownikom bliższość do przysięgi naznaczyli — a Rabina przeciwko mocy Dekretu Kompromissarskiego, y Dekretow Synagodzkich, za podeyrzanego uznawszy od Przysięgi usunął.

Tym sposobem uciążywszy Rabina, y odiąwszy mu dochody Rabinowskie, pretensyą pieniężną do Sądu Religicznego odesłali. Był tyle szczęśliwy Stary Kahał Wileń: że iego skargi wysłuchane, przyięte, y utwierdzone zostały, a przeciwnie pretensya Rabina z iednegoż zrzodła wypływaiąca nie stała się wartą Konsyderacyi y zastanowienia Delegowanych. Jeżeli można było rozpoznawać, czy Rabin nie zachowuiąc iakoby punktow Elekcyinych, zasługuie na odsądzenie od Rabinostwa! za coż nie można było tego zadefiniować, że Starokahalni przestępuiąc też punkta elekcyine, nie mogą uwolnić się od zwrocenia Samuelowi Wigdorowiczowi 30,000. Złotych assekuraccyą ubeśpieczonych. Jedne zrzodło Sprawy z Punktow Elekcyinych, chociaż w rożnym zamiarze. Zdarzyć się mogące przez Rabina wykroczenie przeciwko Punktom Elekcyinym, niema szczegulnieyszego w tychże Punktach Elekcyinych opisanego warunku. A zatym grzech przez Samuela popełnić się, przeciwko tym punktom mogący, do niczego więcey obowiązywać nie może, iak tylko, ażeby do scisłego

 onych

onych zachowania był obowiązany. Przeciwnie zaś, przestąpienie przez Kahał tychże Punktow, w iakimkolwiek bądź Paragrafie, nietylko, że zwracać ich do uległości tym Ustawom powinno, ale nadto obowięzuie natychmiast do zapłacenia 30,000. Złotych na rzecz Wigdorowicza assekuracyą przyznaną zabespieczonych.

Jakie tedy Samuel Wigdorowicz o niesłuszności pomienionego Dekretu ma przekonania, takie w powyższey swoiey Explikacyi przełożył Sądowi — Przystępuie dopiero do usprawiedliwienia ważności y dobroci Appellacyi przez się założoney.

Wyznaczeni od Xcia Jmci Wwdy Wileń: do rozpoznania powyższych sporow, kiedy iuż tak fatalną na stronę Rabina złożyli definicyą, iż Go y bez winy od Rabinostwa odsądzili, y własność iego w Kahale będącą zatrzymali, starali się czymprędzey podać ten układ swoy do podpisania Xciu Jmci. Po tym podpisaniu nie mogł Rabin wiedzieć o składzie y wyrazach tego nieszczęśliwego dla siebie Dekretu, bo w Nieświeżu ani do namowy Xiążę brać, ani natychmiast kazać promulgować nie miał za formalność — Stało się, iż ten Dekret został do Jmci Pana Gorskiego Namiestnika Wileńskiego przysłany, y do ogłoszenia zalecony — Dowiedziawszy się o tym Samuel Wigdorowicz, natychmiast Appellacyą na piśmie do Sądow ninieyszych założoną do rąk Jmci Panu Gorskiemu podał, y aby takowego Dekretu iako iuż appellowanego nie exekwował, oświadczył żądanie y prozbę. J. P. Gorski nie zważaiąc na takową solenność prawa, poważył się takowy Dekret do Exekucyi przywodzić, y niewolnie po założoney Appellacyi Stronę przeciwną do Juramentu dopuścić. Złożyć powinien J. P. Gorski tę Appellacyą istotnie sobie podaną, o ktorey komportacyą iest zapozwany. Z niey się Sąd przeświadczy, iż Rabin w czasie y właściwie ten odzew oświadczył, to iest w ten czzas kiedy tylko wiadomość o Dekrecie dochodząc do wszystkich, razem y do Samuela doszła. Przyiąwszy tę Appellacyą J. P. Pan Gorski, Dekretu dla oney nie wstrzymał, iak był powinien podług prawa uczynić.

Przedsięwziął był Rabin manifestować się o ten postępek w Subselliach Wwdtwa Wileńsk: lecz że Kancellarye żadnych Tranzaktow przeciw Xciu nie przyimowały, posłał natychmiast do Trok, iako do nayblizszych Aktow, y tam oblatowawszy swoią Appellacyą manifest przeciwko Jmci Panu Goskiemu, y oswiadczenie w tychże Aktach uczynił.

1785. Xbra 9. dnia składaią się takowe Tranzakta w trzech sztukach ktore czytać —

Nie można zatym rekwirować mocnieyszych dowodow, na pewność założoney Appellacyi; a z nich nie można nieprzekonać się, o legalności teyże Appellacyi, ktorey y słuszność y Prawo dozwoliło. Konstytucya 1678. fol: 643. Vol: 5. taki zawiera wyrok pod tytułem dochodzenie sprawiedliwosci z Zydami W. X. Litt: Tedy my chcąc z powinnosci naszey Krolewskiey, każdego przy Prawie zachować &c. deklaruiąc, iż nie do inszych Subsellia, tylko wyraźnie do Sądow Woiewodow, y Starostow, a przez Appellacye do Sądow naszych Zadwornych pociągani być maią.

Czynić będą Starokahalni impressye, że Dekret iest zaprzysiężony, a zatym przeistoczonym bydź nie może, y że od takowego Dekretu niewolnie iest założona Appellacya. Z samego Prawa daie się na to odpowiedź, że Dekretow apellowanych zaprzysięgać nie godzi się, a skwapliwość ich mimo założoną Appellacyą do przysięgi,

sięgi, nic więcey oznacza, nad gwałt prawa, y chęć uciśnienia Rabina. Dziwić się potrzeba y osobliwie zastanawiać się nad determinacyą y restrykcyą do przysięgi idących. Znaydowali się między niemi tacy, ktorzy przy obraniu Rabina na Rabinostwo na świecie nawet nie byli, iako to: Leyba Oszerowicz Syn Klaczki, Szmuyło Moyżeszowicz, y Szmuyło Ickowicz, a przecię zaprzysięgali, że punkta Boruchowskie Hesselowskiemi nazwane były temuż Rabinowi przy Elekcyi podane. Drudzy zaś tacy, ktorzy przyznanemi dokumentami wyznawszy, iż Rabin wszystkie punkta zachował, rownie do Juramentu zabrali się: że Rabin też Punkta przestąpił, iako to: Abraham Josielowicz y Moyżesz Josielowicz. Czytać w tym mieyscu Assekuracyą w Roku 1777. wydaną.

Mimo te uwagi, postępek Starokahalnych będąc dziełem gwałtu, nie może uyść bezkarnie, y rownie J. P. Gorski dozwalaiący niewolnie tego gwałtu, nie może nie bydź wykraczaiącym, a zatym rownie pod ukaranie przyzwoite podpadaiącym.

Te istotne Samuel Wigdorowicz uczyniwszy przełożenie o okolicznościach całey sprawy, to w ostateczney konkluzyi dowodzi, iż Dekret Kompromissarski w Roku 1777. nastały assekuracyą przyznaną utwierdzony, iest Dekretem nieporuszoney podług Prawa mocy. A zatym, że Kahał Wileński nic iuż z pod tego Dekretu wyłączać y naruszać nie może; lecz mocą assekuracyi za same tłumaczenie tego wyroku do zapłacenia 30,000. Złł: Rabinowi iest obowiązany, y to naznacza za pierwszą Kategoryą.

Drugą zaś częścią Sprawy rozumie bydź to: co od Roku 1784. Buntownicy Starokahalni przeciwko temuż Rabinowi dotąd dopełnili, a to iest, że niewolnie y gwałtownie, oraz bez wiedzy y Reskryptu J. O. Xcia Jmci poważyli się swoiego Rabina sądzić; za co iako Dekretem Woiewodzińskim sprawiedliwie zostali ukarani, tak słusznie y w tym Sądzie przyzwoity rygor na siebie powinni ściągnąć. W teyże części y to probuie, że Potwarcy Rabinowscy złośliwych swoich obiekcyi na żadnym słusznym nie wspieraią dowodzie, że bez tego dowodu zawsze Rabin iest bliższy do przysięgi, do ktorey się samotrzeć zabiera, iako korrupcyow nie brał, y Dekretow nie przeistaczał. A zatym podług zamiaru Prawa Konst: Coæquationis Jurium na wszystkich Oskarżycielach Turma w ziemi po pułroka, y po 1,000. Kop wskazane, będą dostatecznym wymiarem ich zasługi, y Exekucyi Prawa. Naostatek że punkta Hesselowskiemi nazwane, pierwszykroć dopiero w Sądzie Woiewodzińskim Rabinowi zaproponowane, nigdy nie są temi punktami, ktore istotnie Hesselowi należały, y choćby mimo naywiększe niepodobieństwo mogły utrzymać się za Punkta Hesselowskie, tedy chybaby tylko na przyszłość dla Rabina służyć mogły.

Widzi tedy Sąd Nayiaśnieyszy, że Samuel Wigdorowicz przeciwko Dekretowi Kompromissarskiemu nieporuszonemu, przeciwko assekuracyi przyznaney, przeciwko punktom Elekcyinym iest niesłusznie od Starokahalnych prostytuowany, że bez winy, bez grzechu od Urzędu oddalony, że własność iego iest przez tychże Starokahalnych zamitrężona, a z przeciwka dostrzegać tylko może

 złości,

złości, nienawiści, y niepodległości od Kahalnych, ktorzy bunt podniosłszy przeciwko Rabinowi, a chcąc Rabinostwo dla siebie lub dla swoiey Familii osiągnąć, stali się okazyą całego tego procederu, y do nayznacznieyszych strat y expensow procederowych tegoż Rabina przywiedli.

Należeć to dopiero będzie do Sądu tey Magistratury, ażeby niewinność ocaloną, ucisk oddalonym, własność przywroconą została, a złość y potwarz przyzwoite odniosły ukarania.

Do uskutecznienia zatym wszystkich wyżey przełożonych prozb składa wyniesiony przed Sąd niniejszy Mandat.